आचार संहिता □ २०६०

Code of Ethics-2060

नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्थाका सदस्यहरूका लागि

(लागू भएको मिति २०६० माघ १)

नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्था

२०६१

(यस नेपाली अनुवादमा कुनै दुविधा भए अंग्रेजी संस्करणलाई आधिकारिक मान्नु पर्दछ)

□ सर्वाधिकार सुरक्षित

प्रकाशित मिति : २०६१

प्रकाशक : नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्था
बबरमहल, पो.ब. नं. ५२८९
काठमाडौं, नेपाल

मुद्रक : लक्ष्मी प्रेस, न्युप्लाजा
पुतलीसडक, काठमाडौं

मूल्य :

<u>प्राक्कथन</u>

नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्थाबाट २०६० माघ १ गते देखि अनिवार्य रुपमा पालना गर्नु पर्ने गरी जारी गरिएको ुऋयमभ या भ्तजष्अक(२००३ु को नेपाली संस्करण प्रकाशित गरी सदस्यहरूको प्रयोगको लागि समर्पित गर्न पाउनु मेरो लागि अति खुशीको कुरा हो ।

लेखाव्यवसाय स्वयं नियमन भएको ढक्भी च्भनगबितभमण पेशा हो । यो अन्य पेशा भन्दा विशिष्ट छ । हाम्रो व्यवसायले हामीलाई अनुशासित बन्न बाध्य पार्दछ । तापनि कुनै कुनै समयमा हामी दुविधामा पर्न सक्दछौं र त्यस बेला आचार सम्बन्धी निर्णय दिन सक्षम पार्ने हेतुले यो संहिता बनाउनु परेको सबै लेखाव्यवसायीलाई विदितै छ ।

अन्तर्राष्ट्रिय लेखाव्यवसायी संस्था ढक्षब्ऋ्ण को सदस्यको नाताले नेपालमा लेखाव्यवसाय विकास तथा लेखाव्यवसायीहरूको नियमन गर्न आचार संहिताको आवश्यकता भएकोले यो २०६० सालमा अंग्रेजीमा जारी भएको हो । यो संहिता क्षब्ऋ बाट जारी निर्देशिका भित्र रहेर बनाउनु पर्ने र विदेशी लेखाव्यवसायीले पनि यसमा चासो राख्ने भएकोले प्रकाशनको प्राथमिकता अंग्रेजीलाई दिईएको थियो । शुरुमै नेपालीमा प्रकाशन गर्न पनि नसोचिएको होइन तर लेखाव्यवसाय सम्बन्धी कतिपय नेपाली शब्द भण्डारमा नभएका, नौला नौला शब्द पनि प्रयोग गर्नु पर्ने भएकोले शब्दार्थ विवादास्पद हुन सक्ने र अर्कै अर्थ लाग्न सक्ने संभावनालाई ध्यानमा राखी अंग्रेजी भाषामै प्रकाशन गर्ने निर्णय भएको थियो । विगत एक वर्षको दौरानमा यस विषयमा र यस विषयसंग सम्बन्धीत शब्दहरू लेखाव्यवसायीहरू परिचित भईसकेकोले र अव दुविधा नहोला भन्ने आशयले यो नेपाली संस्करण प्रकाशित गरिएको छ । कुनै प्रकारले अझ शाब्दिक दुविधा भएमा अंग्रेजी संस्करणबाट आधिकारिक रुपमा निरुपण गर्नु हुन पनि म अनुरोध गर्न चाहन्छु ।

प्रस्तुत पुस्तकमा सुधार गर्नुपर्ने अझ प्रसस्त ठाउंहरू छन् भन्ने मलाई लागेको छ । विज्ञ लेखाव्यवसायीहरूले यसलाई पढी

बुझी सुधारको लागि सुझाव पठाउन अनुरोध गर्दछु । प्रस्तुत नेपाली संस्करण तयार पार्न परिषदको व्यवसायीक मार्गदर्शन समितिका सम्पूर्ण सदस्यहरू प्रति म आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु । साथै यस नेपाली संस्करणको तयारीमा संस्थाका कार्यकारी निर्देशक श्री पुरुषोत्तम लाल श्रेष्ठ तथा भूतपूर्व पार्षद श्री कृष्ण प्रसाद न्यौपानेले दिनुभएको सहयोगको लागि म धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

पुष्प लाल श्रेष्ठ
अध्यक्ष
२०६१ मंसिर १

नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्टस संस्थाका सदस्यहरूको आचार संहिताको भूमिका

आचार संहिता सम्बन्धी परिषदको नीति :

यो भूमिका नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्टस संस्थाको परिषदले प्रकाशनको लागि स्वीकृत गरेको छ ।

१. अन्तरराष्ट्रिय लेखाव्यवसायी महासंघ ढक्ष्लतभचलबतष्यलबि ाभमभचबतष्यल या ब्अअयगलतबलतक, क्षब्क्ष्ण को संभावित सदस्यको नाताले नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्टस संस्था विश्वव्यापी रुपमा सुसंगत मानसंग आवद्ध विश्वव्यापी रुपमा सामञ्जस्य पूर्ण लेखा व्यवसायलाई विकास र विस्तार गर्ने ढक्षब्क्ष्ट कोण वृहत उद्देश्य प्रति प्रतिवद्ध छ । यस उद्देश्य परिपूर्तिका लागि अन्तरराष्ट्रिय लेखा व्यवसायी महासंघले लेखाव्यवसायीको आचरण सम्बन्धी निर्देशिकाहरू जारी गरेको छ । यस प्रकारको निर्देशिका जारी गर्नाले लेखाव्यवसायमा विश्वव्यापी एकरुपता आउने कुरामा महासंघ विश्वास राख्दछ ।

२. सदस्यको नाताले महासंघले जारी गरेका सबै प्रकारका नीति निर्देशनहरू आफ्ना सदस्यहरूमा जानकारी गराई ती नीति निर्देशनहरू सम्भव भए सम्म पालना गरी गराई महासंघका काम कारवाहिलाई समर्थन गर्नु नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्थाको कर्तव्य हुनेछ ।

३. नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्थाले नेपाल अधिराज्यमा कार्यरत लेखाव्यवसायीहरूले पालना गर्नु पर्ने यो आचार संहिता तयार गर्न महासंघबाट जारी भएको आचार संहिता सम्बन्धी निर्देशिका (न्गाष्मभष्लिभक यल ऋयमभ या भ्तजष्अकण लाई आधारको रुपमा लिने निर्णय गरेको छ । साथै परिषदले यो संहिता बनाउंदा महासंघबाट जारी भएको निर्देशिका र नेपालको कानून वा प्रचलन विच सारभूत रुपमा परेको भिन्नता र ती भिन्नतालाई मिलान गर्न अपनाईएको तरिका र संहिता लागू हुने मिति समेत

तोकी यस संहिताको व्याख्यात्मक प्राक्कथन पनि तयार गरेको छ ।

अब उप्रान्त महासंघबाट जारी निर्देशिकाको आधारमा परिषदले कुनै नयां संहिता थप गर्ने परिषदले निर्णय गरेमा प्रत्येक थप बुंदाको व्याख्यात्मक प्राक्कथन पनि तयार गरिनेछ । परिषदले महासंघले जारी नगरेका तर नेपालको सन्दर्भमा आवश्यक देखिएका विषयबस्तुमा थप संहिता तयार गर्न सक्नेछ ।

४. नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्थाले जारी गरेको यो आचार संहिता सम्पूर्ण सदस्यहरूले अक्षरश: पालना गर्ने अपेक्षा गरिएको छ । कुनै सदस्यले यस संहिता विपरित कार्य गरे गराएमा नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्थाको अनुशासन समितिले छानविन गर्न सक्नेछ ।

५. लेखाव्यवसायीले आफ्नो व्यवसायको दौरानमा सामना गर्नु पर्ने प्रत्येक अवस्था र परिस्थितिको हिसाव गरी आचार संहिता तयार गर्न व्यावहारिक हुदैन । तसर्थ प्रस्तुत संहितालाई आफ्नो व्यवसाय सञ्चालनमा पालना गर्नु पर्ने सैद्धान्तिक आधारको रुपमा मात्र लिनु पर्छ ।

६. सदस्यहरूले यो आचार संहिता पालना गर्नु पर्ने मिति व्याख्यात्मक प्राक्कथनमा उल्लेख गरिएको छ ।

नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्थाका सदस्यहरूको आचार संहिता

व्याख्यात्मक प्राक्कथन

नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्थाको परिषदले देहायका बमोजिमका प्राक्कथन सहित यो आचार संहिता अंगीकार गर्ने निर्णय गरेको छ । यो आचार संहिता नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्थाका सवै सदस्यहरूले २०६० माघ १ गते तद्नुसार जनवरी १६, २००४ देखि नेपाल अधिराज्यमा आफ्नो सेवा प्रदान गर्दा अनिवार्य रुपले पालना गर्नु पर्ने छ ।

खण्ड ८ नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्थाले आफ्नो सदस्य वाहेकका व्यक्तिले लेखा व्यवसायमा कुनै प्रकारको हिस्सेदार हुन नसकिने निर्णय गरेकोछ । अत: महासंघबाट जारी निर्देशिकाको खण्ड ८.११ लाई सोही बमोजिम मिलाईएको छ ।

खण्ड १४ नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्थाले लेखाव्यवसायीलाई आफ्नो व्यवसायको विज्ञापन गर्न अनुमति नदिने निर्णय गरेकोछ । अत: महासंघबाट जारी निर्देशिकाको खण्ड १४ लाई सोहि बमोजिम मिलाईएको छ ।

विषयसुची

		अनुच्छेद
परिभाषा		
परिचय		१□५
सार्वजनिक हित		६□९
उद्देश्य		१०
आधारभूत सिद्धान्त		११□१२
संहिता		१३□१४
खण्ड (क) सवै लेखाव्यवसायीलाई लागू हुने		
१	इमान्दारीता एवं वस्तुनिष्ठता	१.१□१.३
२	आचार सम्बन्धी विवादको निरुपण	२.१□२.५
३	पेशागत सक्षमता	३.१□३.२
४	गोपनियता	४.१□४.९
५	कर सम्बन्धी व्यावसायिक कृयाकलाप	५.१□५.८
६	सीमापार सेवा	६.१□६.३
७	प्रचार प्रसार	७.१
खण्ड (ख) पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीलाई लागू हुने		
८	स्वतन्त्रता	८.१□८.१४
९	व्यावसायिक सक्षमता र गैरव्यवसायी प्रयोग सम्बन्धमा जिम्मेवारी	९.१□९.६
१०	शुल्क तथा कमीशन	१०.१□१०.१३
११	सार्वजनिक लेखाव्यवसायसंग असंगत कृयाकलाप	११.१□११.३
१२	ग्राहकको रकम	१२.१□१२.१०
१३	पेशागत लेखा व्यवसायमा संलग्न अन्य लेखाव्यवसायी संगको संवन्ध	१३.१□१३.२६
१४	विज्ञापन तथा आग्रह	१४.१□१४.२
खण्ड (ग) सेवारत लेखाव्यवसायीलाई लागु हुने		
१५	निष्ठाको विवाद	१५.१□१५.४
१६	व्यावसायिक सहकारीलाई सहयोग	१६.१
१७	व्यावसायिक सक्षमता	१७.१
१८	सूचनाको प्रस्तुतिकरण	१८.१□१८.२

परिभाषा :

पेशागत लेखा व्यावसयीका लागि तयार भएको यस आचार संहितामा देहायका शब्दहरू वा शब्द समूहहरू प्रथम पटक प्रयोग हुंदा विशिष्ट आकारमा छापिएको छ र तिनीहरूलाई देहायको अर्थमा संझनु पर्दछ ।

विज्ञापन	पेशागत व्यवसाय प्राप्त गर्ने उद्देश्यले पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीद्वारा प्रदान गरिने सेवा र दक्षतासंग सम्बन्धित जानकारी जनसाधारण सम्म संचार गराउने ।
ग्राहक हिसाव	ग्राहकको रकम जम्मा गर्नका लागि मात्र खोलिएको जुन सुकै बैंकखाता ।
ग्राहकको रकम	नगद, नगदमा परिणत गर्न सकिने नगदजन्य कागजात (उदाहरणका लागि विल अफ एक्स्चेञ्ज, प्रमिसरी नोट, नगदमा परिणत गर्न सकिने नगदजन्य कागजात जस्तै वेयरर वण्ड समेत ग्राहकबाट वा निजको नाममा प्राप्त हुने र ग्राहककै निर्देशन बमोजिम जम्मा गरिने र भुक्तानी गरिने गरी पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखा व्यवसायीले प्राप्त गरेको जुन सुकै रकम ।
कम्पनी	नाफाको उद्देश्य राखी वा नराखी कम्पनी ऐन, २०५३ को परिभाषा भित्र पर्ने गरी गठन भएको मुख्य कम्पनी र सवै सहायक कम्पनीहरू समेत ।
सेवारत लेखा व्यवसायी	निजीक्षेत्र, सार्वजनिक क्षेत्र वा शैक्षिक वा गैरसरकारी संस्थामा कर्मचारीको रुपमा सेवारत लेखाव्यवसायी ।

बहालवाला लेखा व्यवसायी	तत्काल लेखापरीक्षण सम्मको कार्यमा नियुक्ति पाइरहेको वा ग्राहकका लागि लेखा, कर, परामर्श वा यस्तै पेशागत सेवा पुर्‍याईरहेको पेशागत लेखा व्यवसायी ।
इन्भेस्टी	लगानीकर्ताको महत्वपूर्ण प्रभावको अधीन रहेको संस्था वा सहायक संस्था ।
लगानीकर्ता	इन्भेष्टी उपर महत्वपूर्ण प्रभाव पार्न सक्ने क्षमता भएको मातृसंस्था, सामान्य साझेदार वा प्राकृतिक व्यक्ति वा संस्थान ।
वस्तुनिष्ठता	निष्पक्षता, वौद्धिक इमान्दारिता एवं स्वार्थ सम्बन्धी विवादबाट मुक्तताको संयोजन ।
व्यवसाय	जनसाधारणमा पेशागत सेवा उपलब्ध गराउन लेखाव्यवसायी एक्लै वा लेखाव्यवसायीहरूको साझेदारीमा संचालित व्यवसाय ।
लेखाव्यवसायी	व्यवसाय संचालन गर्ने, (एक्लै वा साझेदारीमा) निजीक्षेत्र, सार्वजनिक क्षेत्र वा शैक्षिक वा गैरसरकारी संस्थामा सेवारत नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्थाको सदस्य भएको व्यक्ति ।
व्यवसायमा संलग्न पेशागत लेखा व्यवसायी	कार्यगत वर्गीकरण (जस्तै लेखापरीक्षण कर वा परामर्श) जे भएपनि ग्राहकलाई पेशागत सेवा पुर्‍याइरहेको प्रत्येक साझेदार वा साझेदार सरहको पदमा रहेको व्यक्ति र व्यवसायमा कार्यरत कर्मचारी व्यवस्थापकीय जिम्मेवारी सम्हाल्ने पेशागत लेखा व्यवसायीहरू । यी शब्दावलीले व्यवसायमा संलग्न पेशागत लेखाव्यवसायीहरूको फर्मलाई समेत जनाउछ ।

पेशागत सेवा	लेखा, लेखापरीक्षण कर, व्यवस्थापन परामर्श तथा वित्तीय व्यवस्थापन सेवा जस्तो लेखापालक वा यस सम्बन्धी दक्षता आवश्यक पर्ने, लेखाव्यवसायीद्वारा प्रदान गरिने जुनसुकै सेवा ।
प्रचारप्रसार	लेखाव्यवसायीको प्रवर्धन गर्ने उद्देश्य नराखी तयार गरिएका लेखाव्यवसायी वारेका तथ्यहरू जनसाधारणमा संचार गराउने ।
द्वितीय लेखाव्यवसायी	वहाल वाला लेखाव्यवसायी वा निजको ग्राहकले लेखापरीक्षण, लेखा, कर, परामर्श सेवा वा त्यस्तै किसिमको काम सुम्पेको वा ग्राहकको आवश्यकता पुरा गर्न परामर्श गरिएका सार्वजनिक क्षेत्रका पेशागत लेखा व्यवसायी ।
प्रतिवेदन दिनु पर्ने काम	वित्तीय सूचना उपर पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीद्वारा राय व्यक्त गरिनुपर्ने काम ।
आग्रह ढक्यष्अिष्तष्य लण	पेशागत सेवा उपलब्ध गराउने उद्देश्यले संभावित ग्राहकसंग संपर्क गर्ने काम ।

नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्टस संस्थाका सदस्यहरूको आचार संहिता

परिचय

१. नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्थाले लेखाव्यवसायको जिम्मेवारीलाई स्वीकार गर्दै व्यवसायलाई मार्गदर्शन गर्ने, प्रयासको निरन्तरतालाई प्रोत्साहित गर्ने, एवं सुसंगतिलाई प्रवर्धन गर्ने आफ्नो भूमिकालाई मनन गरेर लेखाव्यवसायीले अनिवार्य रुपमा पालना गर्नु पर्ने गरी जारी गरी सकिएका नैतिक आवश्यकता (आचारसंहिता, विस्तृत नियम, मार्गदर्शन, आचरण सम्बन्धी मान आदि) का आधारमा लेखा व्यवसायीहरूका लागि आचार संहिता तयार गरी लागू गर्न आवश्यक ठानेको छ ।

२. विशेष रुपमा तोकिएको अवस्थामा वाहेक यसका सवै उद्देश्य र आधारभूत सिद्धान्तहरू निजी, सार्वजनिक वा शैक्षिक वा गैरसरकारी जुनसुकै क्षेत्रमा कार्यरत लेखाव्यवसायीहरूलाई लागू हुने आधारमा तयार गरी जारी गरिएको छ ।

३. देहायका लक्षणले व्यवसाय विशिष्ट छ ।

- शिक्षा र प्रशिक्षणको माध्यमबाट विशिष्ट बौद्धिक शीप हासिल गर्नु पर्ने ।
- प्रशासन गर्ने संस्थाको रुपमा नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्थाबाट घोषित आचार संहिताको मूल्य र मान्यतालाई सदैव शिरोधार्य गर्नु पर्ने, र
- समष्टिगत समाज प्रति आफ्नो कर्तव्य निर्वाह गर्नु पर्ने (विशेष गरी योग्यता प्रदान गर्न वा पदनामको निषेधित प्रयोगको दायित्व सन्दर्भमा) ।

४. सदस्यहरूको समाज र व्यवसायप्रतिको कर्तव्यसंगै आफ्नो रोजगारदाताप्रतिको कर्तव्य वा आफ्नो व्यक्तिगत स्वार्थ कहिलेकाही विवादमा आउन सक्छ ।

५. यसै पृष्ठभूमिलाई दृष्टिगत गरी पेशा व्यवसायको कार्य सम्पादनको उच्च गुणस्तर सुनिश्चित गर्न र पेशाप्रति जनसाधारणको विश्वास कायम राख्न नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्थाले सदस्यहरूले पालना गर्नु पर्ने आचरण तोक्नु पर्ने आवश्यकता महसूस गरेको छ ।

सार्वजनिक हित

६. जनसाधारणप्रति आफ्नो दायित्व निर्वाह गर्नु लेखाव्यवसायको विशिष्टताको प्रतिक हो । लेखाव्यवसायको प्रयोजनको लागि जनसाधारण भन्नाले वाणिज्य व्यवसायको व्यवस्थित संचालन कायम राख्न पेशागत सदस्यको इमान्दारिता र वस्तुनिष्ठतामा विश्वास गर्ने समुदाय, ग्राहक, ऋणदाता, सरकार, रोजगारदाता, कर्मचारीहरू, लगानीकर्ता व्यावसायिक एवं वित्तीय समुदाय समेत सवैलाई जनाउंछ । यसै आस्थाले लेखाव्यवसायलाई सार्वजनिक हितको जिम्मेवारी वहन गर्न वाध्य गराउछ । सार्वजनिक हित भन्नाले लेखाव्यवसायीले सेवा प्रदान गर्ने निकाय र जनसमुदायको सामुहिक भलाईलाई जनाउने गरी परिभाषित गरिएकोछ ।

७. पेशागत लेखाव्यवसायीको कर्तव्य आफ्नो ग्राहक वा रोजगारदाताको आवश्यकता पुरा गर्नु मात्र होईन । सार्वजनिक हितको कुराले लेखाव्यवसायको सेवा प्रदान गर्ने स्तर निर्धारणमा ठुलो प्रभाव पार्दछ । उदाहरणको लागि :

- पूंजि प्राप्त गर्न अंशियारहरू र ऋण प्राप्त गर्न केही हदसम्म पुष्टी गर्न वित्तीय संस्थाहरूमा पेश गरीने वित्तीय विवरणहरूको कार्यदक्षता र इमान्दारीता कायम राख्न स्वतन्त्र लेखापरीक्षकले मद्दत गर्दछ ।
- वित्तीय कार्यकारीहरू संगठनको वित्तीय व्यवस्थापनका विभिन्न हैसियतमा कार्यरत रहन्छन् र संगठनको श्रोत साधनको कुशल एवं प्रभावकारी प्रयोगमा योगदान गर्दछन् ।
- आन्तरिक लेखापरीक्षकले रोजगारदाता लाई प्राप्त हुने वाह्य वित्तीय सूचनाहरूको विश्वसनियता अभिवृद्धि गर्ने सुदृढ आन्तरिक नियंत्रण प्रणालीको वारेमा विश्वास दिलाउंछ ।
- कर विशेषज्ञले कर प्रणालीको निष्पक्ष प्रयोगमा भरोसा र प्रणालीको कार्य दक्षता एवं विश्वसनीयता स्थापित गर्न मद्दत गर्दछ ।
- सार्वजनिक हितको निमित्त स्वच्छ व्यवस्थापकीय निर्णय प्रक्रियाको आवाज बुलन्द गर्ने जिम्मेवारी व्यवस्थापन परामर्शदाताको हुन्छ ।

८. समाजमा पेशागत लेखाव्यवसायीहरूको भूमिका महत्वपूर्ण हुन्छ । कर एवं व्यवसाय सम्बन्धी विविध कुरामा सक्षम सल्लाह, प्रभावकारी आर्थिक व्यवस्थापन, सही ढंगको लेखापालन र प्रतिवेदनको तयारी आदि कार्यमा जनसाधारण, सरकार, लगानीकर्ता, ऋणप्रदायकहरू, रोजगारदाताहरू र व्यावसायिक समुदायले पेशागत लेखाव्यवसायी उपर विश्वास गर्दछन् । यस्तो सेवा प्रदान गर्ने पेशागत लेखाव्यवसायीको व्यवहार र सोचाईले पनि राष्ट्र र समाजको आर्थिक समुन्नतिमा प्रभाव पार्दछ ।

९. पेशागत लेखाव्यवसायीले जनसाधारणको विश्वास आर्जन गर्न सफल हुने खालका आफ्ना विशिष्ट सेवा प्रदान गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइ यस अहम् स्थानमा आफ्नो वर्चस्व कायम राख्न सक्नु पर्दछ । लेखाव्यवसायको विश्वव्यापी हितका दृष्टिकोणले पनि लेखाव्यवसायीले आचरण सम्बन्धी सिद्धान्तको पूर्ण अवलम्बन गरी कार्य सम्पादन गरेको सुनिश्चितता प्रदान गर्ने र उच्च स्तरमा कार्य सम्पादन गरी व्यावसायिक सेवा प्रदान गर्ने कुरा यस व्यवसायका प्रयोगकर्तालाई अवगत गराउनु पर्दछ ।

उद्देश्य

१०. यस संहिताले व्यावसायिकताको उच्चस्तरमा काम गर्ने, उच्चस्तरको कार्य सम्पादन गर्ने, एवं सामन्यत: माथि उल्लेखित सार्वजनिक हितका आवश्यकता पूर्ति गर्ने लेखाव्यवसायीका उद्देश्यलाई अंगीकार गर्दछ । यी उद्देश्यहरु

पुरा गर्न देहायका चार आधारभूत आवश्यकताहरू पुरा गर्नु पर्नेछ ।

विश्वसनियता

सूचना र सूचना प्रणालीको विश्वसनीयता समुच्च समाजलाई आवश्यक छ ।

व्यवसायिकता

रोजगारदाता, ग्राहक वा अन्य सरोकार राख्नेले लेखा व्यवसाय क्षेत्रमा पेशेवर व्यक्ति भनेर स्पष्ट रुपमा पहिचान गर्न सक्ने व्यक्तिहरू हुनु जरुरी छ ।

सेवाको गुणस्तर

पेशागत लेखाव्यवसायीबाट प्राप्त गरिने सबै प्रकारका सेवाहरू कार्य सम्पादनका उच्च गुणस्तरको हुने विश्वास दिलाउनु जरुरी छ ।

आश्वस्तता

प्रदान गरिने सेवाको सीमालाई नियत्रंण गर्ने एक निश्चित आचार संहिताको संरचना अन्तर्गत रही लेखाव्यवसायीले सेवा प्रदान गर्ने कुराको आश्वस्तता सेवा प्रापकहरूलाई गराउनु पर्दछ ।

आधारभूत सिद्धान्त

११ लेखाव्यवसायमा निहित उद्देश्य हासिल गर्नको लागि लेखाव्यवसायीहरूले केहि पूर्वावश्यकता वा आधारभूत सिद्धान्तको पालना गर्नु पर्दछ ।

१२ आधारभूत सिद्धान्तहरू देहाय बमोजिमका छन् :

इमान्दारिता

पेशागत सेवा प्रदान गर्दा लेखाव्यवसायी इमान्दार एवं स्पष्टवादी हुनु पर्दछ ।

वस्तुनिष्ठता

लेखा व्यवसायी निष्पक्ष हुनु पर्दछ र वस्तु निष्ठतालाई आघात पुग्ने गरी पूर्वाग्रह वा पक्षपात वा स्वार्थ वा कसैको दवावलाई स्थान दिनु हुदैन ।

पेशागत सक्षमता र उचित सतर्कता

लेखाव्यवसायीले उचित सतर्कता, सक्षमता र मेहनतका साथ व्यवसायिक सेवा प्रदान गर्नु पर्दछ एवं ग्राहक वा रोजगारदाताले प्रविधि, नियम कानून र व्यवसायमा समसामयिक रुपमा भएको विश्वासको आधारमा सक्षम पेशागत सेवाको लाभ उठाउन सक्ने कुरा सुनिश्चित गर्न आवश्यक पर्ने ज्ञान र सीपको स्तर निरन्तर कायम राख्नु निजको कर्तव्य हुनेछ ।

गोपनियता

लेखाव्यवसायीले व्यावसायिक सेवा प्रदान गर्ने क्रममा प्राप्त सूचना एवं जानकारीको गोपनियतालाई पूर्ण सम्मान गर्नु पर्नेछ । कानून वा व्यावसायिक कारणले अनिवार्य खुलासा गर्नु पर्ने अधिकार वा कर्तव्य भित्र परेको वा कुनै सूचना प्रवाह गर्ने विशेष अधिकार प्राप्त भएकोमा वाहेक त्यस्ता कुनै सूचना वा जानकारीको उपयोग गर्नु वा सार्वजनिक गर्नु हुदैन ।

व्यावसायिक आचरण

लेखाव्यवसायीले व्यवसायको उच्च प्रतिष्ठा अनुकूल आचरण र व्यवहार गर्नु पर्नेछ र पेशा व्यवसायलाई नै बदनाम हुने कुनै पनि कृयाकलापबाट अलग रहनु पर्दछ ।

प्राविधिक मान

लेखाव्यवसायीले सान्दर्भिक व्यावसायिक र प्राविधिक मानहरू बमोजिम व्यावसायिक सेवा प्रदान गर्नु पर्दछ । पेशाप्रति कर्तव्यनिष्ठता, ईमान्दारिता र विशेष गरी पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीको हकमा स्वतन्त्रताका

सिद्धान्तसंग मेल खाने हद सम्म रोजगार दाता वा ग्राहकले मांग गरे बमोजिम वा निर्देशन दिए बमोजिम सेवा प्रदान गर्नु लेखाव्यवसायीको कर्तव्य हुनेछ ।

साथै, देहायका निकायबाट जारी भएका प्राविधिक र व्यावसायिक मानहरूको पनि पूर्ण पालना गर्नु पर्नेछ :

- लेखापरीक्षणमान बोर्ड,
- लेखामान बोर्ड,
- नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्टस संस्था वा अन्य नियमनकारी निकाय, र
- सान्दर्भिक नियम कानूनमा भएका व्यवस्था ।

संहिता

१३ यस संहितामा वर्णित उद्देश्य र आधारभूत सिद्धान्तहरू सामान्य प्रकृतिका छन् र यसलाई आचरण सम्बन्धी कुनै एउटा विशेष मुद्दालाई सुल्झाउने हिसावले तयार गरिएको हैन । तापनि यस संहिताले लेखाव्यवसायको दौरानमा आउन सक्ने समसामयिक स्थीति एवं यस संहिताका उद्देश्य र आधारभूत सिद्धान्तहरूको प्रयोग विधिका सम्बन्धमा सामान्य मार्गदर्शन प्रदान गर्दछ ।

१४. प्रस्तुत आचार संहिता तीन भागमा बांडिएको छ ।

- तोकिएको अवस्थामा वाहेक भाग १ सवै लेखाव्यवसायीहरू उपर लागू हुनेछ ।
- भाग २ संस्थाबाट पेशागत प्रमाणपत्र हासिल गरी पेशागत व्यवसायमा लागेका लेखाव्यवसायीहरूलाई लागू हुनेछ ।
- भाग ३ पूरा समय रोजगारीमा लागेका लेखाव्यवसायीहरूलाई लागू हुनेछ र परिस्थितिवश सान्दर्भिक भएमा पेशागत प्रमाणपत्र हासिल गरी पेशागत व्यवसायमा लागेका लेखाव्यवसायीहरूलाई समेत लागू हुनेछ ।

भाग १
सबै लेखाव्यवसायीका लागि लागू हुने
खण्ड १

इमान्दारिता ढक्लतभनचष्तथण ***एवं विस्तुनिष्ठता*** ढइदवभअतष्खष्तथण

१.१ इमान्दारिताले इमान्दारिता ढज्यलभकतथण मात्र नभई निष्पक्ष व्यवहार तथा सत्यता ढत्चगतजागलिभककण लाई पनि जनाउंछ । विस्तुनिष्ठताको सिद्धान्तले लेखाव्यवसायीलाई निष्पक्ष, वौद्धिकरुपले इमान्दार तथा स्वार्थगत बिवादबाट मुक्त रहन वाध्य गराउंछ ।

१.२ लेखाव्यवसायीले आफ्नो सेवा विभिन्न हैसियतमा प्रदान गर्दछन् र यस्तो सेवा प्रदान गर्दा विविध अवस्थामा वस्तुनिष्ठता प्रदर्शन गर्नु पर्दछ । लेखाव्यवसायलाई व्यावसायिक पेशाको रुपमा अंगाल्ने लेखाव्यवसायीले वित्तीय विवरण उपर राय प्रकट गर्ने र कर तथा व्यवस्थापकीय परामर्श सेवा प्रदान गर्दछन् भने अन्य लेखा व्यवसायीले निजी क्षेत्र, सार्वजनिक क्षेत्र वा शैक्षिक वा गैरसरकारी संगठनमा सहायकको हैसियतले वित्तीय विवरण तयार गर्ने, आन्तरिक लेखापरीक्षण गरिदिने र वित्तीय व्यवस्थापन सम्वन्धी सेवा प्रदान गर्ने गर्दछन् । यस पेशा भित्र प्रवेश गर्न चाहने व्यक्तिलाई तालिम एवं शिक्षा प्रदान गर्ने शैक्षिक कार्य पनि गर्दछन् । प्रदान गर्ने सेवा वा हैसियत जे जस्तो भए पनि पेशागत लेखाव्यवसायीले आफूले प्रदान गर्ने पेशागत सेवामा इमान्दारिताको रक्षा गर्नु पर्दछ र आफ्नो निर्णयमा बस्तुनिष्ठता कायम राख्नु पर्दछ ।

१.३ वस्तुनिष्ठता सम्बन्धी अवस्था र प्रचलनलाई आचरणले निर्धारित गरे बमोजिम विशेष रुपमा पालना गर्न अवस्था र प्रचलन चयन गर्दा देहायका कुरालाई पर्याप्त रुपमा मनन गर्नु पर्दछ ।

(क) लेखाव्यवसायीहरूले दवाबको सम्भावना भएका अवस्थासंग सामना गर्नु परेको हुन्छ । यस्ता दवावले वस्तुनिष्ठताको सिद्धान्तलाई आघात पुऱ्याउंछ ।

(ख) सम्भावित सवै अवस्थाहरूको एक एक गरी व्याख्या गर्न र उपाय सुझाउन व्यवहारिक हुंदैन । पेशागत लेखाव्यवसायीले वस्तुनिष्ठतालाई आघात पुऱ्याउन सक्ने वा त्यस्तो सम्भावना देखिने अवस्थालाई पहिचान गर्न मान प्रयोग गर्दा उपयुक्तता ढच्भबकयलबदभिलभकक्कण कायम रहेको हुनु पर्दछ ।

(ग) वस्तुनिष्ठतालाई आघात पुऱ्याउने खालका पूर्वाग्रह ढएचभवगमष्अभण, पक्षपात ढद्मष्बकण र दुष्प्रभाव ढष्लागिभलअभण बाट बच्नु पर्दछ ।

(घ) व्यावसायिक सेवा प्रदान गर्ने आफ्ना कर्मचारीहरूले पनि वस्तुनिष्ठताको सिद्धान्त पालना गर्ने कुरा सुनिश्चित गराउने दायित्व लेखा व्यवसायीमा रहेको छ ।

(ङ) लेखाव्यवसायीले आफ्नो पेशागत निर्णयमा वा आफ्नो कामसंग सम्वन्धित व्यक्तिहरूमा अनपेक्षित र अनुचित प्रभाव पार्न सक्ने कुरा विश्वास गर्नु पर्ने खालका कुनै प्रकारको उपहार स्वीकार्न वा मनोरञ्जनमा भाग लिन वा त्यस्ता व्यक्तिहरूलाई त्यस्तो उपहार प्रदान गर्न वा मनोरञ्जनमा निम्त्याउन हुंदैन । लेखाव्यवसायीले आफ्नो पेशागत अडानलाई वदनाम गर्ने परिस्थितिवाट अलग रहनु पर्दछ ।

खण्ड २

आचार सम्बन्धी विवादको निरुपण

२.१ लेखाव्यवसायीले व्यवसायमा संलग्न रहंदा वारंवार स्वार्थगत विवादको अवस्थाको सामना गर्नु पर्ने हुन आउछ । यस्ता विवादको श्रृजना अनेकौं परिस्थीतिबाट हुन सक्छन् र यसको विषय सामान्य द्विविधा देखि लिएर ठुलठुला जालसाजी वा यस्तै खाले अवैधानिक कृयाकलाप समेत हुनसक्छ । यस्ता विवाद सृजना हुन सक्ने सम्भावित परिस्थीतिको व्यापक सूची तयार गरी राख्नु सम्भव छैन । लेखाव्यवसायीहरू बिवाद सृजना गर्ने वा स्वार्थगत विवाद ल्याउने कारक तत्व देखि निरन्तर सावधान र सजग रहनु पर्दछ । लेखाव्यवसायी र अन्य पक्ष विच नितान्त वैचारिक अन्तर हुनु आचार सम्बन्धी विवादको मामला होईन । यद्यपि सम्बन्धित पक्षद्वारा प्रत्येक मामलाको तथ्य र वस्तुस्थितिको अनुसन्धान गरिनु जरुरी छ ।

२.२ लेखाव्यवसायीको कर्तव्य विरुद्ध विभिन्न आन्तरिक वा वाह्य दवावले विवाद उत्पन्न गराई रहन सक्दछ । उदाहरणका लागि,

- माथिल्ला तहका सुपरिवेक्षक, व्यवस्थापक, निर्देशक वा साझेदारबाट दवाव आउन सक्दछ, अथवा पारिवारिक वा व्यक्तिगत सम्बन्धका कारणले पनि दबावको खतरा बढ्ने सम्भावना रहन्छ । (परिच्छेद ८.६ हेर्नुहोस) । वास्तवमा, लेखाव्यवसायीको इमान्दारीतामा नकारात्मक प्रभाव पार्ने वा आंच पुऱ्याउने वा संकटमा पार्नसक्ने पारिवारिक वा व्यक्तिगत सम्बन्ध वा स्वार्थलाई निरुत्साहित तुल्याउनु पर्दछ ।
- लेखाव्यवसायीलाई प्राविधिक वा व्यावसायिक मान ढत्भअजलष्अबी बलम एचयाभककष्यलबी क्तबलमबचमकण प्रतिकूल कार्य गरिदिने अनुरोध आउन सक्दछ ।
- लेखाव्यवसायीको आफ्नो हाकिमको हित र व्यावसायिक मानको पालना वीच विभाजित निष्ठाको प्रश्न खडा हुन सक्दछ ।
- गलत सूचनाको प्रकाशनबाट लेखाव्यवसायीलाई कुनै फाईदा हुने वा नहुने भएपनि लेखाव्यवसायीका ग्राहक वा रोजगारदाताको हित हुने अवस्था भएमा त्यसले आचार सम्बन्धी विवादको सिर्जना हुन सक्तछ ।

२.३ आचरण सम्बन्धी स्थापित मान ढक्तबलमबचमक या भ्तजष्अर्बा ऋयलमगअतण पालना गर्दा लेखाव्यवसायीलाई प्रतिकुल आचार खुट्याउन वा त्यसको निराकरणका उपाय पहिचान गर्न समस्या पर्न सक्दछ । यस्तो कुनै समस्याको सिर्जना हुनासाथ लेखाव्यवसायीले आफू कार्यरत निकायका स्थापित नीति एवं प्रकृया अनुसार विवादको समाधान खोज्नु पर्दछ । यसो गर्दा पनि विवादको समाधान भएन भने देहायमा उल्लेख भए बमोजिम गर्नु पर्दछ :

- आफूभन्दा माथिको सुपरिवेक्षकसंग विवादित समस्याको पुनरावलोकन गर्ने गर्नु पर्दछ । यसो गर्दा पनि विवाद समाधान भएन भने लेखाव्यवसायीले सो भन्दा माथिल्लो व्यवस्थापकीय अधिकारीबाट निर्णय गराउने र सो को जानकारी आफ्ना सुपरिवक्षकलाई दिनु पर्दछ । आफ्नो सुपरिवेक्षक नै त्यस विवादित समस्यामा संलग्न भएमा पहिलेनै लेखाव्यवसायीले सो भन्दा उच्च अर्को पदाधिकारी समक्ष सो विषय राख्नु पर्दछ । सुपरिवेक्षकै प्रमुख कार्यकारी अधिकारी भएका कार्यकारी समिति ढभ्हभअगतष्खभ ऋयकष्ततभण, निर्देशक समिति ढद्ययबचम या म्ष्चभअतयचकण, गैरकार्यकारी निर्देशकहरू ढल्यल(भ्हभअगतष्खभ म्ष्चभअतयचकण, न्यासधारी ढत्चगकतभभण साझेदारको व्यवस्थापन समिति ढएबचतलभचूक :बलबनझभलत ऋयकष्ततभभण वा अंशियारहरू ढक्जबचभजयमिभचकण समक्ष विवादित मामलामा राख्न सकिन्छ ।
- नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्थाबाट गोप्य तवरले सम्भावित कामकारबाहीका सम्बन्धमा जानकारी प्राप्त गर्न सकिन्छ ।
- यी सबै आन्तरिक समाधानका उपाय अपनाउंदा पनि जालसाजी भ्रष्टाचार जस्ता गंभीर विषयमा बिवाद समाधान हुन नसकेमा लेखाव्यवसायीले अन्तिम उपायको रुपमा राजिनामा दिनु पर्दछ र सो को जानकारी संस्थाको उपयुक्त पदाधिकारी वा प्रचलित नेपाल कानून अनुसार स्थापित सम्बन्धित वाह्य निकायमा दिनु पर्दछ ।

२.४ उच्च पदमा कार्यरत लेखाव्यवसायीले यस्ता विवादहरू निरुपण गर्ने नीतिहरू आफू कार्यरत संस्थामा स्थापित भएको सुनिश्चित गराउने प्रयास गर्नु पर्दछ ।

खण्ड ३

पेशागत सक्षमता

३.१ लेखाव्यवसायीले आफुमा नभएको दक्षता र अनुभव आफूमा भएको जस्तो देखाउनु हुँदैन ।

३.२ पेशागत सक्षमतालाई दुई चरणमा विभाजन गर्न सकिन्छ :

(क) पेशागत सक्षमता प्राप्ति:

पेशागत सक्षमता प्राप्तिका लागि प्रारम्भमा निर्धारित मान बमोजिमको शिक्षा, त्यसपछि नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्थाद्धारा तोकिएको पेशासंग सम्बन्धित शिक्षा र व्यावसायिक तालीम हासिल गरेको र व्यावसायिक परीक्षा उत्तीर्ण गरेको वा तोके बमोजिमको कार्यानुभव हासिल गरेको वा नेपाल चार्टड एकाउन्टेन्ट्स संस्थाको सदस्य हुनकालागि तोकिएका न्यूनतम शर्त पुरा गरेको हुनुपर्दछ ।

(ख) पेशागत सक्षमताको निरन्तरता :

(अ) पेशागत सक्षमतालाई निरन्तरता दिनको लागि लेखा, लेखापरीक्षण एवं सम्बन्धित ऐन कानूनहरूको व्यवस्था लगायत समष्टिगत रुपमा लेखाव्यवसायको विकास विषयमा निरन्तर जानकारी राख्नु आवश्यक छ ।

(आ) लेखाव्यवसायीले व्यावसायिक सेवा प्रदान गर्दा कामको गुणस्तर सुनिश्चित गर्न राष्ट्रिय लेखापरीक्षणमानसंग मेल खाने गरी कार्यक्रमको अवलम्बन गर्नुपर्दछ ।

खण्ड ४

गोपनीयता

४.१ व्यावसायिक सेवा प्रदान गर्ने क्रममा रोजगारदाता वा ग्राहकको कामकारवाहीका सम्बन्धमा प्राप्त जानकारीलाई गोप्य राख्नु लेखाव्यवसायीको कर्तव्य हुनेछ । गोप्यता सम्बन्धी यो कर्तव्य लेखाव्यवसायी र ग्राहक वीचको सम्बन्धको समाप्ति पछि पनि कायम रहनु पर्दछ ।

४.२ कानूनद्वारा कुनै सूचना प्रवाहित गर्न विशेष अधिकार प्राप्त भएको वा व्यावसायिक सेवा प्रदान गर्दा खुलासा ढम्ष्कअयिकगचभण गर्नुपर्ने कानूनी वा व्यावसायिक वाध्यता भएको अवस्थामा वाहेक अन्य अवस्थामा लेखाव्यवसायीले गोपनीयता कायम राख्नु पर्दछ ।

४.३ सल्लाह र सहयोग लिएका अन्य व्यक्ति वा कर्मचारीवाट पनि खुलासा नगर्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने दायित्व लेखाव्यवसायीको हुन्छ ।

४.४ सूचना खुलासा गर्ने वा नगर्नेमा मात्र गोपनियता सीमित हुदैन । पेशागत कामको सिलसिलामा प्राप्त सूचनाहरू लेखाव्यवसायीले व्यक्तिगत वा तेश्रो पक्षको लाभका लागि प्रयोग नगर्नु नगराउनु पनि गोपनीयता कायम गर्नु हो ।

४.५ ग्राहक रोजगारदाताका कारोवारको सम्वन्धमा सामान्यत: सार्वजनिक नगरिएका गोप्य सूचना वा जानकारी उपर पनि लेखाव्यवसायीहरूको पहुंच पुग्दछ । त्यसकारण, लेखाव्यवसायीले यस कुरालाई मनन गरी प्राप्त जानकारीहरू अन्य व्यक्तिलाई अनधिकृत जानकारी गराउनु हुदैन । तर, यस कुराले व्यावसायिक मान अनुरुप व्यावसायिक कर्तव्य निर्वाहका क्रममा आवश्यकतानुसार सूचना खुलासा गर्न वाधा पर्ने छैन ।

४.६ सूचनाको गोपनियता मुलुकको प्रचलित कानूनकै एउटा पक्ष हो अत: यस संवन्धी आचारणको अन्य विस्तृत व्यवस्थाहरू सम्बन्धित कानूनमा व्यवस्था भए बमोजिम नै हुनेछ ।

४.७ गोप्य सूचना खुलासा गर्नु हुने नहुने निर्णय गर्दा मनन गर्नु पर्ने वुंदाका उदाहरण देहायमा उल्लेख छ :

(क) अधिकार प्राप्त भएको अवस्थामा सूचना खुलस्त गर्न हुन्छ । रोजगारदाता वा ग्राहकले सूचना खुलस्त गर्न स्वीकृति दिएको भए पनि त्यस्तो खुलासाले तेश्रो पक्षको हितलाई समेत पार्न सक्ने प्रभावको मनन गरी मात्र सूचना खुलासा गर्नु पर्दछ ।

(ख) कानूनले खुलासा गर्न पर्ने व्यवस्था गरेमा सूचना प्रवाह गर्न मिल्छ । गोप्य सूचना खुलासा गर्न लेखाव्यवसायीलाई कानुनले वाध्य वनाउने अवस्थाका केही उदाहरण देहायमा उल्लेख छ :

(अ) कानूनी कारवाहीको क्रममा प्रमाण पेश गर्न वा कागजात प्रस्तुत गर्न,

(आ) कानून विपरित गरेको कारवाही जानकारीमा आएपछि उपयूक्त अधिकारीलाई सो कूराको जानकारी गराउन ।

(ग) कुनै सूचना सार्वजनिक गर्नु लेखाव्यवसायीको व्यावसायिक कर्तव्य वा अधिकार भित्र परेमा, जस्तै

(अ) प्राविधिक मान वा आचार संहिता पालनगर्ने क्रममा सूचना सार्वजनिक गर्दा गोपनियता भ□ गरेको मानिने छैन ।

(आ) कानूनी कारवाही हुंदा लेखाव्यवसायीको पेशागत हित संरक्षण गर्दा,

(इ) नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्थाले गर्ने गुणस्तर (समकक्षी) पुनरावलोकन कार्यक्रममा सहयोग गर्दा,

(ई) नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्था वा अन्य नियमनकारी निकायबाट भएका सोधनी वा छानबिनको क्रममा जवाफ दिंदा ।

४.८ लेखाव्यवसायीले गोप्य सूचना प्रवाह गर्न निधो गर्नु अघि देहायका बुंदालाई पनि मनन गर्नु पर्दछ :

- सान्दर्भिक तथ्यवारे व्यवहारिक भए सम्मको जानकारी प्राप्त वा पुष्टी भएको छ छैन मनन गर्नु पर्दछ, पुष्टी नभएका तथ्य वा राय भएमा आफ्नो व्यवसायिक विवेक प्रयोग गरी खुलस्त गर्नु पर्ने गोप्य सूचनाहरू यकिन गर्नु पर्दछ ।

- कस्तो सूचना वा जानकारीको अपेक्षा गरिएको हो र जानकारी प्राप्त गर्ने व्यक्ति उपयुक्त, आधिकारिक र प्राप्त जानकारीको आधारमा कारवाहि गर्ने दायित्व भएको हो होइन भन्ने कुरामा लेखाव्यवसायी सन्तुष्ट हुनु पर्दछ ।

- सूचना प्रवाहबाट तत्काल वा सो को कारणले पछि आफुलाई कुनै कानूनी दायित्व पर्ने नपर्ने विषयमा समेत लेखाव्यवसायीले मनन गर्नु पर्दछ ।

४.९ आफू स्पष्ट नभएका अवस्थामा लेखाव्यवसायीले कानूनी परामर्शदाता ररवा नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्थासंग परामर्श लिनु आवश्यक छ छैन मनन गर्नुपर्दछ ।

खण्ड ५

कर सम्बन्धी व्यावसायिक सेवा

५.१ लेखाव्यवसायीले कर सम्बन्धी सेवा प्रदान गर्दा, आफ्नो व्यावसायिक सक्षमताको आधारमा सेवा प्रदान गरेको हो

भने पूर्ण रुपमा ग्राहक वा रोजगारदाताको पक्षमा सेवा प्रदान गर्नु पर्दछ । कुनै पनि हालतमा इमान्दारीता र वस्तुनिष्ठतामा आंच आउन दिनु हुदैन एवं प्रदान गर्न लागेको सेवा पेशागत व्यवसायीको रायमा कानून सम्मत हुनुपर्दछ । मनासिव आधार भएमा विवादका विषयमा ग्राहक वा रोजगारदाताको पक्ष लिनु पर्दछ ।

५.२ लेखाव्यवसायीले आफ्ना ग्राहक वा रोजगारदातालाई आफूले तयार गरी दिएको कर बिवरण र कर सम्बन्धी सल्लाह चुनौति रहित भएको विश्वास दिलाउनु हुँदैन । बरु पेशागत लेखाव्यवसायीले आफ्ना ग्राहक वा रोजगार दातालाई उपलब्ध गराएको कर परामर्श र सेवाको सीमाका सम्बन्धमा सजग रहेको र तथ्यको दृढोक्ति जस्तै राय व्यक्त गरेको ठानी गलत अर्थ नलगाउने कुरा सुनिश्चित गर्नु पर्दछ ।

५.३ कर विवरण तयार गरी दिने वा तयार गर्न सहयोग गर्ने लेखा व्यवसायीले ग्राहक वा रोजगार दातालाई कर विवरणमा उल्लेख भएका कुराहरूको जिम्मेवारी मुख्यरुपमा ग्राहक वा रोजगारदाता कै हुने कुराको जानकारी रोजगारदाता वा ग्राहकलाई गराउनु पर्दछ ।

५.४ कर सम्बन्धी सल्लाह वा सारभूत प्रभाव पर्न सक्ने राय ग्राहक वा रोजगारदातालाई उपलब्ध गराउंदा पछि सन्दर्भ लिन सकिने गरी पत्र वा मेमोको रुपमा फायलमा अभिलेखन गरी राख्नु पर्दछ ।

५.५ देहायको अवस्था भएको विश्वास गर्ने आधार भएमा लेखाव्यवसायीले ग्राहक वा रोजगारदाताको कर विवरण वा सोसंग सम्बन्धित पत्राचारसंग सम्बद्ध रहनु हुदैन :

(क) झुठा वा बदनीयतपूर्ण बिवरण पेश गरेको,

(ख) उपलब्ध गराएको विवरण वा सूचनाको सत्य असत्य यकिन नगरेको वा लापरवाही तरीकाले सूचना उपलब्ध गराएको,

(ग) राजस्व अधिकारी समक्ष पेश गर्न आवश्यक पर्ने सुचना छुटाएको वा अस्पष्ट पारेको र त्यस्ता छुट र अस्पष्टताले राजस्व अधिकारीलाई भ्रममा पार्ने लागेमा,

५.६ यथार्थ आंकडा प्राप्त गर्न अव्यवहारिक हुने अवस्थामा लेखाव्यवसायीले सामान्यतया स्वीकारयोग्य अनुमानका आधारमा अनुमानका आधारमा कर बिवरण तयार गर्न सक्नेछ । अनुमानका आधारमा तयार गरिएका कर बिवरण यथार्थ भन्दा राम्रो भएको गलत धारणा नबन्ने गरी प्रस्तुत गर्नुपर्दछ । अनुमानित विवरण तयार गर्न लिइएका आधारहरू तत्कालिन अवस्थामा सहि थिए भन्नेमा लेखाव्यवसायी सन्तुष्ट हुनु पर्दछ ।

५.७ कर विवरण तयार गर्दा मनासिव देखिएसम्म सामान्यत: ग्राहक वा रोजगारदाताले उपलब्ध गराएका सूचनामा विश्वास गर्नुपर्दछ । सामान्यतया सूचनाको सत्यतालाई पुष्टी गर्ने प्रमाण वा कागजातको जांच वा पूनरावलोकन गर्न आवश्यक नभएपनि लेखाव्यवसायीले उपयुक्तता हेरी पुष्ट्याई गर्ने आंकडा उपलब्ध गराउन प्रोत्साहित गर्नुपर्दछ । यसका अतिरिक्त लेखाव्यवसायीले

(क) संभव भएसम्म बितेका बर्षहरूमा ग्राहकले पेशगरेका कर बिवरणको सन्दर्भ लिनु पर्दछ ।

(ख) उपलब्ध सूचना अधुरो वा वेठिक लागेमा मनासिव माफिकको सोधपुछ गर्नु आवश्यक छ ।

(ग) हुने सम्म व्यवसाय संचालन गर्दा प्रयोग भएका खातापाता एवं कागजातको सन्दर्भ खुलाउन उत्साहित हुनु पर्दछ ।

५.८ अघिल्ला बर्षमा दाखिला गर्नुपर्ने कर विवरण नै दाखिला नगरेको वा दाखिला गरेको कर बिवरणमा सारभूत त्रुटी भएको वा सारभूत कुरा छुटन गएको (सो समयमा पेशागत लेखाव्यवसायी संलग्न भए पनि, नभए पनि) पत्ता लागेमा देहायका कुरा गर्नु लेखा व्यवसायीको जिम्मेवारी हुन्छ:

(क) त्यस्तो गम्भीर त्रुटी वा छुट भएको कुरा राजस्व अधिकारी समक्ष पेश गर्न आफ्नो ग्राहक वा रोजगारदातालाई तत्कालै परामर्श दिनु पर्दछ । कर अधिकारीहरूलाई त्यस्तो जानकारी दिनु लेखाव्यवसायीको दायित्व होईन ।

(ख) लेखाव्यवसायीले आफू र ग्राहक वा रोजगारदाता वीच भविष्यमा पेशागत सम्बन्ध कायम राख्ने विचार भएमा भविष्यमा दाखिला गरिने कर बिवरणहरूमा त्यस्तो त्रुटी नदोहोरिने गरी उपयुक्त सबै कदम चालिएको कुरा सुनिश्चित गर्नु पर्दछ ।

खण्ड ६

सीमापार ढत्रचयकक ध्यचमभचण क्रियाकलाप

६.१ सीमापार कृयाकलापमा आचार संहिता लागू गर्ने गराउने अनगिन्ती परिस्थिति आईपर्न सक्छन् । लेखाव्यवसायी नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्थाको मात्र सदस्य भएको वा निज सो सदस्यको अतिरिक्त सेवा प्रदान गरिएको मुलुकको लेखाव्यवसायी संस्थाको पनि सदस्य भएको कारणले मात्र आचार संहिता लागू गर्ने स्थितिमा सारभूत रुपले असर पर्नु हुदैन ।

६.२ नेपालको कुनै लेखाव्यवसायी पेशागत सेवा प्रदान गर्न अर्को मुलुकमा बसोवास गर्न सक्दछ वा अस्थायी रुपमा गई सेवा प्रदान गर्न पनि सक्दछ । सवै परिस्थितिमा लेखाव्यवसायीले प्राविधिक मान एवं आचार संहिता बमोजिम व्यावसायिक सेवा प्रदान गर्नु पर्दछ ।

६.३ लेखाव्यवसायीले नेपाल वाहेक अन्य देशमा व्यावसायिक सेवा प्रदान गर्ने क्रममा दुई मुलुकको आचार संहिताका खास बुंदामा भिन्नता भएमा देहायका व्यवस्थाहरू अवलम्बन गर्नु पर्दछ ।

(क) सेवा प्रदान गर्ने मुलुकमा प्रचलित आचार संहिता नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्थाको आचार संहिता भन्दा नरम भएमा नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्थाको आचार संहिता लागु हुनेछ ।

(ख) सेवा प्रदान गर्ने मुलुकको आचार संहिता नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्थाको आचरण संहिता भन्दा कडा भएमा सोही मुलुकको आचार संहिता लागु हुनेछ ।

(ग) नेपालमा लागु रहेको अचार संहिताका व्यवस्था मध्ये नेपाल भन्दा बाहिर काम गर्दा समेत बाध्यात्मक हुने उल्लेख भएकोमा माथिका अनुच्छेद (क) र (ख) का प्रावधानहरू जतिसुकै कडा भए पनि नेपालकै प्रावधानहरू लागू हुनेछन् (सीमापार विज्ञापन एवं सम्पर्क सम्बन्धमा खण्ड १४ पनि हेर्नुहोस्) ।

खण्ड ७

प्रचार प्रसार

७.१ लेखाव्यवसायीले आफु र आफ्नो व्यवसायको बजार विस्तार विकास एवं प्रवर्द्धनको क्रममा :

(क) पेशाको प्रतिष्ठामा आघात पुऱ्याउने कुनै पनि माध्यमको प्रयोग गर्नु हुंदैन ।

(ख) आफूले दिन सक्ने सेवा, आफूमा भएको योग्यता वा प्राप्त गरेको अनुभवको बढाइ चढाई दावी गर्नु हुंदैन ।

(ग) अरु लेखाव्यवसायीहरूको काम कारवाहिलाई अपमानित गर्नु हुंदैन ।

भाग २
पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीलाई लागू हुने
खण्ड ८

स्वतन्त्रता ढक्लमभउभलमभलअभण

८.१ पेशागत व्यवसाय संलग्न लेखाव्यवसायीहरूले लेखापरीक्षण राय दिनु पर्ने व्यवसाय सञ्चालन गर्दा वास्तविक असरजस्तो भएपनि इमान्दारिता, वस्तुनिष्ठाता र स्वतन्त्रताको प्रतिकुल अवस्था सिर्जना हुने खालका कुनैपनि स्वार्थबाट टाढा रहनु र रहेको देखिनु पर्दछ ।

८.२ यथार्थ वा प्रत्यक्ष रुपमा स्वतन्त्रताको अभावले आम पर्यवेक्षकको दृष्टिमा पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीले स्वतन्त्रताको सिद्धान्त पालना नगरेको शंका गर्ने आधार बन्ने केही अवस्था देहायका अनुच्छेदहरूले संकेत गर्दछन् ।

ग्राहकसंग वित्तीय संलग्नता वा कारोवारमा सहभागिता

८.३ ग्राहकसंगको वित्तीय संलग्नताले व्यावसायिक स्वतन्त्रतामा असर पार्दछ र यसले आम पर्यवेक्षकहरूलाई स्वतन्त्रता आंच आएको निष्कर्ष निकाल्न तिर डोऱ्याउंछ । यस्तो संलग्नता धेरै किसिमबाट हुन सक्दछ । जस्तै :

(क) ग्राहकसंग प्रत्यक्ष वित्तीय स्वार्थ गांसेर ।

(ख) ग्राहकसंग अप्रत्यक्ष ढंगले सारभूत वित्तीय स्वार्थ गांसेर । जस्तै : ग्राहक कम्पनीसंग वित्तीय स्वार्थ भएको कुनै ट्रष्ट वा ट्रष्टी वा त्यस्तो निकायको हर्ताकर्ता वा प्रशासक बन्नु ।

(ग) ग्राहक वा ग्राहक कम्पनिको कर्मचारी, निर्देशक वा प्रमुख अंशियारलाई ऋण दिएर वा उनिहरूसंग ऋण लिएर ।

(घ) ग्राहक वा ग्राहकका कुनै कर्मचारीसंग वित्तीय स्वार्थ सहित संयुक्त उपक्रम ढव्यष्लत खभलतगचभण मा भाग लिएर ।

(ङ) ग्राहक कम्पनिमा लगानीकर्ता भएको वा ग्राहकले लगानी गरेको कुनै गैरग्राहकसंग वित्तीय स्वार्थ कायम गरेर ।

टिप्पणी र व्याख्या

पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखा व्यवसायीले स्वतन्त्र व्यवसायिक सेवा प्रदान गर्नुपर्ने कम्पनीमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रुपमा सारभूत वित्तीय स्वार्थ भएको वा प्राप्त गर्न प्रतिबद्ध भएको अवस्थामा निजको स्वतन्त्रतामा आंच आउंछ । प्रत्यक्ष वित्तीय स्वार्थ भन्नाले पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीको पति वा पत्नी र निजसंग आश्रित छोराछोरीहरूले प्राप्त गरेको वित्तीय स्वार्थ समेत सम्झनु पर्दछ र केहि मुलुकहरूमा नजिकका नातेदारहरूलाई समेत समावेश गरिएको हुन्छ ।

पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीले आफूले लेखापरीक्षण गरी रहेको ग्राहकको शेयरमा तेश्रोपक्षलाई लगानी गर्न सल्लाह दिन्छ वा उसको तर्फबाट आफूले लगानी गर्छ भने नीजको स्वतन्त्रता जोखिममा पर्दछ । यसबाट तेश्रो पक्षको दायित्वसंग निजको ग्राहकको दायित्व विवादित हुन्छ ।

ट्रष्टी सेयरहोल्डिङ्गमा पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायी वा निजको पेशागत साझेदार वा पत्नी वा निज व्यवसायीमा आश्रित वालवालिका वा साझेदार नै ट्रष्टको ट्रष्टी भई कम्पनीको जारी पूंजि वा सम्पत्तिको सारभूत हिस्सा ओगटेको छ भने राय वित्तीय विवरणमा व्यक्त गर्ने खालको काम लिनु हुदैन । यो नियम कुनै पनि सम्पत्ति ढभकतबतभण का कार्यकारी र प्रशासक भई काम गर्नेलाई पनि लागू हुन्छ ।

पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीलाई ग्राहक कम्पनिको शेयर सो कम्पनीका अंशियारसंग बिवाह भई वा पुर्ख्यौली सम्पत्ति वा कुनै तरीकाले व्यवसाय प्राप्ति ढत्बपभयखभचण को अवस्थामा विना प्रयास प्राप्त हुन सक्दछ । यस्तो अवस्थामा सकेसम्म चांडै नै

ती शेयरपूजिलाई निसर्ग गर्नु पर्दछ अथवा निज पेशागत लेखाव्यवसायीले त्यसपछि कम्पनीको राय व्यक्त (वित्तीय विवरण उपर) गर्ने काम अस्वीकार गर्नु पर्दछ ।

पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायी वा निजको पति पत्नि वा आश्रित छोराछोरीले ग्राहकलाई ऋण दिन वा निजले लिने ऋणको जमानत दिन वा ग्राहकबाट ऋण लिन वा निजको जमानतमा ऋण लिनु हुदैन । तर बैंक, वित्तीय निकाय वा बिल्डिंग सोसाईटीलाई ऋण दिन वा प्रचलित सामान्य प्रक्रिया बमोजिम घर जग्गा धितो राखी ऋण लिन चल्ति वा वचत खातामा रकम जम्मा गर्ने कार्यलाई यस आचारसहिंताले वाधा पार्ने छैन ।

ग्राहक लगानीकर्ताले लगानी गरेको गैरग्राहकसंग ग्राहकको ठुलो लगानी छ र पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीको गैरग्राहकसंग प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष वित्तीय हित गांसिएको रहेछ भने निजको ग्राहकको सम्बन्धमा पेशागत स्वतन्त्रतामा आंच आएको ठहर्छ । त्यसैगरी ग्राहकमा गैरग्राहकले ठुलो लगानी गरेको छ र गैरग्राहकसंग पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीको प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष वित्तीय हित गांसिएको रहेछ भने निजको ग्राहकको सम्बन्धमा पेशागत स्वतन्त्रतामा आंच आएको ठहर्छ ।

ग्राहक र गैरग्राहक विचको संयुक्त उपक्रम जस्ता अन्य सम्बन्धहरूले पनि स्वतन्त्रताको स्वरुपमा असर पार्दछ । तर संयुक्त उपक्रममा रहेको गैरग्राहकसंग लेखाव्यवसायीको नगण्य वित्तीय स्वार्थ मात्र छ र गैरग्राहक लगानीकर्ताको कृयाकलापमा पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीले उल्लेख्य प्रभाव पार्न सक्दैन भने ग्राहक लगानीकर्ताको सम्बन्धमा पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीको स्वतन्त्रतामा आंच आउदैन । संयुक्त उपक्रमको सम्बन्ध वा वित्तीय स्वार्थको वारेमा पेशागत लेखाव्यवसायीलाई जानकारी नभएको मनासिव त्यस्तो जानकारीको अपेक्षा पनि नगरिएको अवस्थामा पेशागत स्वतन्त्रतामा आंच आएको मानिदैन ।

समग्रमा, ग्राहक, निजको मूल निकाय ढएबचभलत इचनबलष्शबतष्लण, सहायक निकाय ढक्चदकष्मष्बचथण एवं सम्बन्धन प्राप्त निकाय ढबाषष्बितभकण हरूबाट पेशागत लेखाव्यवसायी स्वतन्त्र रहनु पर्दछ ।

कम्पनीहरूमा नियुक्ती

८.४ पुनरावलोकन गरी रहेको अवस्थामा वा तत्कालै पुरा गरेको कार्यमा पेशागत लेखाव्यवसायी (क) वोर्ड सदस्य, कुनै कम्पनिको कर्मचारी वा पदाधिकारी, (ख) साभ्रेदार वा बोर्डको कुनै सदस्य वा अधिकृत वा कर्मचारी जस्ता रोजगारीमा नियुक्ति भएमा वित्तीय स्वार्थ भएको ठहर्ने हुनाले त्यस कम्पनीको राय (वित्तीय विवरण उपर) दिने सेवा प्रदान गर्दा निजको स्वतन्त्रता कायम रहदैन ।

टिप्पणी र व्याख्या

त्यस्तो अवस्थामा पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीलाई कम्पनिको लेखापरीक्षक नियुक्त गर्न बन्देज लगाउने सामान्य प्रचलन छ । त्यसै गरी पेशागत लेखाव्यवसायीले यस्ता कम्पनीको राय व्यक्त गर्नु पर्ने अन्य सेवाहरू स्वीकार नगर्नु स्पष्ट रुपमा वाञ्छनीय हुन्छ । माथि उल्लेख भएको अवस्थामा पेशागत लेखापरीक्षकहरूले कम्तीमा २ बर्ष वा सम्बन्धित कानूनले तोकेको अवधि व्यतीत नभई अन्य सेवाहरू स्वीकृत नगर्नु उचित हुनेछ ।

लेखापरीक्षणका ग्राहकलाई प्रदान गर्ने अन्य सेवाहरू

८.५ लेखापरीक्षण वा राय सहितको प्रतिवेदन दिने दायित्व लिएका पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीले ग्राहकलाई अरु सेवा पनि प्रदान गर्ने हो भने निजले संचालक समिति एवं व्यवस्थापकले गर्ने व्यवस्थापकीय काम कर्तव्य वा निर्णय गर्ने कार्य नगर्न सजग रहनु पर्दछ ।

टिप्पणी र व्याख्या

ग्राहकको व्यवसायसंग सुपरिचित भई पहिलेनै अनुभव हासिल गरी सकेकोले पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीलाई अन्य वित्तीय एवं व्यवस्थापकीय परामर्श वा सल्लाह दिन दक्षता र परिश्रमको आधारमा मितव्ययी हुन्छ । खास गरी साना कम्पनिहरूलाई आफ्ना लेखापरीक्षकबाट यस प्रकारको सेवा प्राप्त गर्ने अधिकारबाट वंचित गर्दा तिनीहरूलाई नकारात्मक असर पर्दछ । पेशागत सेवा प्रदान गर्ने क्रममा लेखाव्यवसायीले आफ्नो ग्राहकलाई अन्य सल्लाह पनि

दिन सक्दछन् । उदाहरणका लागि साना व्यवसायहरूमा लेखाको परीक्षण र कर प्रयोजनको लागि दिइने परामर्श एक आपसमा अलग गर्न नसकिने गरी आवद्ध हुन्छन् । यस भन्दा पनि लेखापरीक्षणको एउटा प्रमुख पक्ष आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको परीक्षण र सुधारको लागि सल्लाह दिनु हो । यसैले पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीले दिन सक्ने सल्लाहका सीमालाई तोक्न कठिन पर्दछ ।

पेशागत लेखाव्यवसायीले प्रदान गर्ने व्यवस्थापकीय परामर्श र गर्ने कर सम्बन्धी कार्य सल्लाहकारी सेवा हुन् । तर यस्ता सेवाबाट ग्राहक वा कम्पनीका व्यवस्थापकीय कार्यहरूमा हस्तक्षेप हुनु हुदैन । व्यवस्थापकीय निर्णयमा संलग्न नभएको र निर्णयको दायित्व बहन नगरेको अवस्था सम्म सल्लाहकार सेवा प्रदान गरेको कारणले मात्र पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीको स्वतन्त्रतामा आंच आउदैन । अन्य सेवा प्रदान गर्ने व्यवस्था मात्र पेशागत लेखाव्यवसायीले सिद्धान्ततः स्वतन्त्रता कायम राखे नराखेको निर्धारण गर्ने कसी बन्न सक्तैन । पेशागत लेखाव्यवसायीले सल्लाहकारको भूमिका नाघी व्यवस्थापकीय वृत्त भित्र कूनै हालतमा पनि जानु नहुने कुरामा सदैव सचेत रहनु पर्दछ । कुनै निकायमा मौज्दात लेखांकन गर्ने प्रणाली स्थापना गर्ने कार्यमा सल्लाह दिएको छ भने निज लेखाव्यवसायीले स्थापित प्रणलीको सञ्चालनको पनि सामान्य लेखापरीक्षण गर्नु पर्दछ । यस्तो प्रणालीको सामान्य परीक्षणका चरण पुरा नगरिएमा पेशागत लेखाव्यवसायीको सक्षमता र स्वतन्त्रतामा प्रतिकुल प्रभाव पर्दछ ।

खास गरी साना व्यवसायीहरूले कारोवार सानो भएकाले आन्तरिकरुपमा लेखा राख्न पर्याप्त कर्मचारीहरू राख्न नसक्ने हुनाले लेखा सम्बन्धी अभिलेख तयार गरिदिने सेवाका लागि पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीहरूलाई वारम्वार अनुरोध गर्ने गर्दछन् । असामान्य परिस्थितिमा वाहेक ठूला ग्राहकले पनि यस्तो सेवाको माग गर्नु अनुपयुक्त हो । पेशागत स्वतन्त्रता को आवश्यक पर्ने सबै अवस्थामा पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीले ग्राहकका लागि लेखाका अभिलेख तयार गरी दिनु पर्ने भएमा देहायका आवश्यकता पुरा गर्नुपर्दछ ।

(क) पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीको ईमान्दारीता र स्वतन्त्रतामा आंच आउने किसिमका कुनै स्वार्थगत विवाद वा ग्राहकसंगको समबन्ध वा सम्बन्धको संयोजन हुनु हुदैन ।

(ख) ग्राहकले बिवरणहरूको जिम्मेवारी स्वीकार गर्नु पर्दछ ।

(ग) पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीले काम गर्दा लेखाका अभिलेख तयार गर्ने वा व्यवस्थापकको हैसियतमा आफूलाई ठान्नु हुदैन ।

(घ) श्रेस्तापालनमा लगाईएका कर्मचारीहरूले सोही श्रेस्ता परीक्षण गर्ने कार्यमा सहभागी हुनु हुदैन । पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीले केहि अभिलेख तयार गरिदिएको वा प्रशोधन गरिदिएको कारणले मात्र लेखापरीक्षण जांचका पर्याप्त प्रक्रियाको आवश्यकतालाई छूट दिन मिल्दैन ।

<u>व्यक्तिगत तथा पारिवारिक सम्बन्ध</u>

८.६ व्यक्तिगत तथा पारिवारिक सम्बन्धले स्वतन्त्रतालाई प्रभावित गर्दछ । व्यक्तिगत तथा पारिवारिक सम्बन्धको कारणले पेशागत काम स्वतन्त्रतापूर्वक सम्पन्न गर्न जोखिम पैदा नगर्ने कुरालाई सुनिश्चित गर्नु नितान्त जरुरी छ ।

टिप्पणी र व्याख्या

पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायी र ग्राहक वा ग्राहकको जिम्मेवार पदाधिकारी (निर्देशक, कार्यकारी प्रमुख, वित्तीय अधिकृत वा यस्तै पदाधिकारी) बिच आचार संहिताको पालना गर्ने सन्दर्भमा छुट दिन सकिने जायज व्यक्तिगत सम्बन्धको सीमा विस्तृत रुपमा तोक्ने प्रयास अव्यवहारिक हुने कुरा स्वीकार गरिएको छ ।

उदाहरणका लागि पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीको ग्राहकको कर्मचारी वा अधिकृतसंगै पारस्परिक व्यावसायिक स्वार्थ भएको अवस्थामा वा ग्राहकसंगको संयुक्त उपक्रममा सारभूत स्वार्थ भएको खण्डमा यस्ता (आचरण सम्बन्धी) प्रश्न उठ्न सक्दछन् ।

एकल लेखा व्यवसायी वा लेखा व्यवसायमा लागेको साझेदार वा ग्राहकसंग सम्वन्धित काममा संलग्न कर्मचारी लेखाव्यवसायीको पति, पत्नी, व्यवसायीसंग आश्रित छोरा छोरी, आमा बाबु वा बाजेबज्यै वा एकाघरमा वस्ने नातेदार भएको आवस्थामा पारिवारिक सम्बन्धको कारणले स्वतन्त्रतामा अस्वीकारै गर्न नसकिने खालको जोखिम सर्वदा खडा हुन्छ ।

<u>शुल्क</u>

८.७ पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीले ग्राहक वा समूहमा आवद्ध ग्राहकहरूबाट प्राप्त भएको लेखापरीक्षण शुल्क निजको कुल आयको ठुलै हिस्सा हुन गएमा त्यस्तो ग्राहक वा समूहमा आवद्ध ग्राहकहरूसंग निजको निर्भरता अपरिहार्यरुपमा छानबिन गर्नु पर्ने हुन्छ र स्वतान्त्रता उपर आशंका उत्पन्न गराउंछ ।

टिप्पणी र व्याख्या

ग्राहक वा समूहमा आवद्ध ग्राहकहरूबाट प्राप्त गर्ने स्वीकार योग्य शुल्कको अंश यति नै हुनु पर्दछ भनेर निश्चित रुपमा तोक्न सम्भव हुदैन । यद्यपि त्यस्ता शुल्कहरू कुल आय वा कुल आयको महत्वपूर्ण अर्थ भएमा पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीले आफ्नो स्वतन्त्रतामा आंच आए नआएको सम्बन्धमा मनन गर्नु पर्दछ । त्यस्तै निजले प्रदान गरेको सेवा वापत पाउने शुल्क लामो अवधि भित्र पनि भूक्तानी नभएको वा विगत वर्षको प्रतिवेदन दिनु अघि पारिश्रमिकको ठुलो हिस्सा भूक्तानी नभएको अवस्थामा पनि (स्वतन्त्रताको) प्रश्न खडा हुन सक्दछ । भरखरै सुरु गरेका व्यवसायीहरू वा संचालन बन्द गर्न लागेका व्यवसायीलाई छुट दिने बाटो राख्नुपर्दछ । समुहमा आवद्ध ग्राहकहरू वा एकैग्राहकमा निर्भर शाखा कार्यालयहरूका लागि छुट दिनु पर्दछ । उदाहरणका लागि शाखा कार्यालयले समग्र रुपमा व्यवसायमै रहेको ग्राहकको वित्तीय विवरणको लेखा परीक्षण गर्दछ र सो ग्राहक नै शाखाको समग्ररुपमा व्यवसायमै रहेको व्यवसायको प्रमुख हिस्सा भएको जस्ता कुराहरू हुन सक्दछन् । यस्तो अवश्थामा त्यस्तो ग्राहक वा समुहमा आवद्ध ग्राहकलाई प्रदान गरेको सेवाको अर्को कार्यालयको साझेदारवाट पुनरावलोकन गराउनु पर्दछ ।

८.८ आश्रित शुल्क

तोकिएको निष्कर्ष वा नतिजा प्राप्त नभएमा शुल्क नलिने किसिमले ग्राहकलाई सेवा प्रदान गर्न वा त्यसरी सेवा प्रदान गर्ने प्रस्ताव गर्न हुँदैन अथवा शुल्कलाई सेवावाट प्राप्त हुने नतिजा वा निष्कर्षमा आश्रित गराउन हुदैन ।

टिप्पणी र व्याख्या

अदालत वा अन्य सार्वजनिक अधिकारीबाट तोकिएकोमा त्यस्तो शुल्कलाई आश्रित शुल्क मानिनु हुदैन । प्रतिशत वा अन्य यस्तै आधारमा तय गरिएको शुल्कलाई आश्रित शुल्क मान्नुपर्दछ ।

वस्तु वा सेवा

८.९ लेखाव्यवसायीले ग्राहकबाट प्राप्त वस्तु वा सेवाको स्वीकारले स्वतन्त्रतामा जोखिम आउन सक्दछ । अनुचित आतिथ्यको स्वीकारले पनि त्यस्तै जोखिमको चक्करमा पार्दछ ।

टिप्पणी र व्याख्या

पेशागत लेखाव्यवसायी, तिनका पति,पत्नी वा आश्रित छोराछोरीहरूले व्यवसायिक कारोवारमा सामान्य रुपमा अरुलाई प्राप्तहुने भन्दा वढी सुविधामा वस्तु वा सेवा स्वीकार गर्नु हुदैन । सामाजिक जीवनको सामान्य शिष्टतासंग अनुकूल नमानिने परिमाणमा आतिथ्य र उपहार स्वीकार गर्नु हुदैन ।

निकायको स्वामित्व

८.१० लेखाव्यवसायको पूंजि सम्पूर्ण रुपमा पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीको स्वामित्वमा हुनुपर्दछ ।

पूर्व हिस्सेदारहरू

८.११ व्यवसायमा रहेको कुनै साझेदार राजिनामा गरी, अवधि समाप्त भई, अवकाश पाई वा व्यवसाय नै बेचविखन गरी व्यवसाय छोड्न सक्दछ । त्यस्तो साझेदारले पहिलेको साझेदारी व्यवसायले राय दिने वा अन्य सेवा प्रदान

गरीरहेको भए पनि आफूले नयां काम गर्ने गरी सोही ग्राहकवाट नियुक्ती स्वीकार गर्न सक्दछ । यस्तो अवस्थामा स्वतन्त्रतामा आंच आउदैन ।

(क) पूर्व साझेदारलाई व्यवसायमा रहंदाको निजको हित वापत र तिर्न वांकी निहित अवकास सुविधा वापत दिनु पर्ने रकमका लागि मिति र रकमको पुर्वनिर्धारित तालिका बमोजिम भूक्तानी गरेको हुनुपर्दछ । यस अतिरिक्त व्यवसायको स्वामित्वमा रहेको रकमले व्यवसायको संचालन निरन्तरता ढन्यप्लन ऋयलअभचलण कायम रहन सक्ने कुरामा गंभीर चिन्ता उत्पन्न गर्ने खालको हुनुहुदैन ।

(ख) पूर्व साझेदारले आफूले छोडेको पेशागत लेखाव्यवसाय सम्बन्धी कृयाकलापमा पारिश्रमिक लिई वा नलिई संलग्न रहनु हुँदैन । लेखाव्यवसायीले पूर्व साझेदारलाई संवन्धित अफिस कोठा र सुविधा प्रयोग गर्न दिनुले व्यवसायमा निज सहभागी रहेको संकेत गर्दछ ।

वास्तविक वा आशंकित कानूनी कारवाही (अभियोग)

८.१२ ग्राहक एवं पेशागत लेखाव्यवसायीका वीचको कानूनी कारबाहीले ग्राहकसंगको सामान्य सम्बन्धमा आंच आए जतिकै मात्रामा पेशागत लेखाव्यवसायीको स्वतन्त्रता एवं वस्तुनिष्ठतामा पनि आंच आउन सक्ने चासो उत्पन्न गराउन सक्छ ।

टिप्पणी र व्याख्या

ग्राहक वा अरुले पेशागत लेखाव्यवसायीको विरुद्धमा कानूनी कारवाहि शुरु गरेमा पेशागत लेखाव्यवसायीले ग्राहक वा ग्राहकको कर्मचारीले छल कपट गरेमा वा पेशागत व्यवसायीले ग्राहक वा ग्राहकको कर्मचारीले छल कपट गरेको वा धोका दिएको वा ग्राहकको लेखापालले ग्राहकको निम्न स्तरको लेखा परीक्षण गरेको जनाई ग्राहकको विरुद्धमा कानूनी कारबाही सुरु गरेमा स्वतन्त्रतामा आंच आएको मानिन्छ । यसरी कम्पनिको वित्तीय विवरण उपर

स्वच्छ र निस्पक्ष रुपले राय दिने पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीको सामर्थ्यलाई न्यूनिकरण गर्छ । साथ साथै यस्तो कारबाहीको विद्यमानता (वा कारवाहीको जोखिम) ले कम्पनीको लेखाव्यवसायीलाई सान्दर्भिक सूचना खुलासा गर्ने तत्परतामा नकारात्मक असर पार्न सक्छ ।

यस्तो अवस्थामा पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीले प्रतिवेदन दिने काम अनुचित हुने विन्दु सुक्ष्म रुपमा किटान गर्न सम्भव हुदैन यद्यपि पेशागत व्यवसायीको स्वतन्त्रतामा नकारात्मक असर पार्ने किसिमले जनसाधारणद्वारा कानूनी कारबाहीको अनुभूती गर्ने अवस्था तर्फ पेशागत व्यवसायमा संलग्न रहेको लेखाव्यावसायीले ध्यान दिनुपर्दछ ।

ग्राहकसंग बरिष्ठ कर्मचारीहरूको दीर्घ सम्बन्ध

८.१३ बरिष्ठ कर्मचारीलाई लामो समयसम्म एकै ग्राहकको लेखापरीक्षण कार्यमा संलग्न गराइरहंदा स्वतन्त्रता जोखिममा पर्ने सम्भावना हुन्छ । पेशागत लेखाव्यवसायीले लेखापरीक्षणमा वस्तुनिष्ठता र स्वतन्त्रता कायम रहेको सुनिश्चित गर्न कदम चाल्नु पर्दछ ।

टिप्पणी र व्याख्या

पेशागत सम्वन्धको विकास गर्न समय लाग्दछ तर एक पटक विकास भए पछि यसले उच्च दक्षता र प्रभावकारिता तर्फ डोऱ्याउंछ । लेखापरीक्षणको काममा वरिष्ठ कर्मचारीहरूको निरन्तर संलग्नतालाई ग्राहक तथा पेशागत लेखाव्यवसायी दुवैको दृष्टिकोणले सामान्यत: प्रोत्साहित नै गरिनुपर्दछ ।

माथि ८.६ मा उल्लेख भए जस्तै व्यक्तिगत र पारिवारिक संवन्धका कारणले लामो समय सम्म एकै व्यक्तिलाई एकै ग्राहकको लेखापरीक्षणमा संलग्न गराउनाले घनिष्ट सम्बन्ध स्थापित हुन सक्ने आशंका रहन्छ र यसले वस्तुनिष्ठता र स्वतन्त्रतामा जोखिमको अनुभूति हुन सक्छ । साथै निरन्तरको घनिष्ठताले पेशागत व्यवसायीले लेखापरीक्षण कार्यविधि कार्यन्वयन गर्दा र लेखापरीक्षण सम्बन्धी महत्वपूर्ण निर्णय गर्दा सोही घनिष्ठतालाई अधिक विश्वास गर्न सक्ने भएकाले गुणस्तर नियन्त्रणलाई पनि असर पार्दछ ।

पेशागत लेखाव्यवसायीले लेखापरीक्षण कार्यमा संलग्न वरिष्ठ कर्मचारीहरूलाई नियमित रुपमा आलोपालो गराई काम गराउने कदम चाल्नु पर्दछ । आलोपालो गर्न अव्यवहारिक भएमा सो उद्देश्य हासिल गर्न सक्ने गरी पुनरावलोकन कार्यविधि तय गरिनु पर्दछ । लेखापरीक्षण कार्यमा कर्मचारी खास गरी साझेदारको आलोपालोको समयावधि र प्रकार अनेकौं व्यावहारिक दृष्टिकोणमा निर्भर गर्दछ । यद्यपि यस्तो आलोपालो गर्दा प्रतिस्थापन गर्ने कर्मचारी र अनुभवी कर्मचारीको व्यवस्थित संयोजनका साथै सरुवा गर्दा पनि यस्तै व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ । साना कार्यालय वा लेखापरीक्षण कार्यसंग सम्वन्धित विशेषज्ञताको आवश्यकता पर्ने अवस्थामा यस्तो आलोपालो गर्न अव्यवहारिक हुन सक्छ । यस्तो अवस्था पर्न गएमा उपयुक्त बाह्य अनुभवी अर्को लेखाव्यवसायी वा यस उद्देश्यका लागि सेवा प्रदान गर्न नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्टस संस्थाबाट उपलब्ध गराउने सेवा जस्ता स्थायी किसिमको वैकल्पिक सुरक्षात्मक व्यवस्था प्रयोगमा ल्याउनु पर्दछ ।

खण्ड ९

व्यावसायिक सक्षमता र गैरलेखाव्यवसायीको प्रयोग सम्बन्धमा जिम्मेवारी

९.१ पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीले आफूलाई सन्तोषजनक रुपमा कार्यसम्पादन गर्न सक्षम सल्लाह र सहयोग प्राप्त नभई आफू सक्षम नभएका व्यावसायिक सेवा प्रदान गर्ने कार्य गर्न मञ्जुर गर्नु हुदैन । पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायी पेशागत सेवाको विशेष क्षेत्रमा आफू दख्खल नभएमा लेखाव्यवसायी, कानून व्यवसायी, इञ्जिनियर, भौगर्भिक विज्ञ, बीमा सम्बन्धी मूल्यांकनकर्ता (आक्चुअरी), जस्ता सम्बन्धित क्षेत्रका विशेषज्ञहरूबाट प्राविधिक सल्लाह प्राप्त गर्न सकिन्छ ।

९.२ लेखाव्यवसायी यी विशेषज्ञहरूको प्राविधिक सक्षमतामा निर्भर रहनु पर्ने अवस्थामा अपेक्षित आचार स्वत: पालना हुने अनुमान गर्न सकिदैन । पेशागत सेवाको मूलभूत दायित्व लेखाव्यवसायीमा नै रहने भएकोले निजले आचार संहिता पालना भए नभएको जांच गर्नु पर्दछ ।

९.३ पेशागत लेखाव्यवसायीहरू वाहेक अन्य विशेषज्ञहरूको सेवा प्राप्त गर्दा लेखाव्यवसायीले ती विशेषज्ञहरू आचार संहिताको वारेमा सचेत भए नभएको सम्वन्धमा जांच गर्ने उपायहरू अवलम्बन गर्नु पर्दछ । साथै यस संहिताको अनुच्छेद १४ मा उल्लेखित आधारभूत सिद्धान्तका सम्बन्धमा विशेष सावधानी पुऱ्याउनु पर्दछ । यी सिद्धान्तहरू त्यस प्रकारका विशेषज्ञहरू सहभागी हुने जुनसुकै सेवामा लागू हुनेछ ।

९.४ सुपरिवेक्षणको स्तर र निर्देशनको परिमाण लेखापरीक्षण कार्यको प्रकृति र त्यसमा सम्मिलित व्यक्तिहरूमा निर्भर गर्दछ । सुपरिवेक्षण र निर्देशनमा देहायका कुराहरू समावेश हुन सक्दछन:

(क) उपयुक्त आचार संहिता अध्ययन गर्न लगाउने,

(ख) आचार सम्बन्धी पुरा गर्नुपर्ने कुराहरू बुझे नबुझेको पक्का गर्न लिखित पुष्टयांई प्राप्त गर्ने ।

(ग) संभावित विवाद उठेमा परामर्श दिने ।

९.५ पेशागत लेखाव्यवसायी स्वतन्त्रता सम्बन्धी खास अपेक्षित कुराहरू वा कार्य जन्य अन्य नयां जोखिमको सम्भावना प्रति चनाखो रहनु पर्दछ । यस्तो अवस्थामा आचार संहिता पालना भएको जांच गर्न विशेष सतर्कता र निर्देशनरसुपरिवेक्षणको जरुरत पर्दछ ।

९.६ लेखाव्यवसायीले उचित रुपमा आचरण पालना गर्न वा पालना भएको आश्वस्त गराउन सकिने अवस्थासंग आफू सन्तुष्ट नभएमा त्यस्तो कार्य स्वीकार गर्नु हुंदैन वा स्वीकार गरी सकेको भए पनि त्यसलाई भंग गर्नु पर्नेछ ।

खण्ड १०

शुल्क तथा कमीशन

१०.१ ग्राहकका लागि व्यावसायिक सेवा प्रदान गर्ने जिम्मा लिएका पेशागत लेखाव्यवसायीले त्यस्तो सेवा इमान्दारिता, वस्तुनिष्ठता तथा उपयुक्त प्राविधिक मान बमोजिम सम्पादन गर्ने जिम्मेवारी स्वीकार गर्दछन् । पेशागत लेखाव्यवसायीले आफुले हासिल गरेको प्रशिक्षण र अनुभवबाट प्राप्त पेशागत ज्ञान र शीप प्रयोग गरी त्यस्तो जिम्मेवारी वहन गर्दछन् । सेवा प्रदान गरे वापत पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायी पारिश्रमिकको हकदार हुन्छ ।

व्यावसायिक शुल्क

१०.२ देहायका कुरा समेत विचार गरी पेशागत शुल्क ग्राहकलाई प्रदान गरेको सेवाको मुल्यको उचित प्रतिबिम्ब हुनु पर्दछ ।

(क) सम्बद्ध पेशागत सेवाको लागि अवश्यक ज्ञान र शीप,

(ख) सेवामा लागेका व्यक्तिहरूले हासिल गरेको प्रशिक्षण र अनुभवको स्तर,

(ग) सेवा प्रदानको दौरानमा संलग्न प्रत्येक व्यक्तिले प्रयोग गरेको समय,

(घ) उल्लेखित सेवा प्रदान गर्दा आवश्यक पर्ने जिम्मेवारीको गहनता ।

१०.३ लेखापरीक्षण शुल्क बाहेक पेशागत शुल्क साधारणतया सेवा प्रदान गर्ने व्यक्तिहरूको दैनिक वा घण्टाको हिसावमा उपयुक्त दरको आधारमा गणना गर्नु पर्दछ । यी दरहरू लेखाव्यवसायीको संगठन र आचरण एवं ग्राहकलाई प्रदान गरिएको सेवा योजना, नियन्त्रण र व्यवस्थापन गरिने जस्ता संसाधनमा आधारित गरिनु पर्दछ । अनुच्छेद १०.२ मा उल्लेखित कुरामा समेत विचार पुऱ्याउनु पर्दछ । व्यवसायमा संलग्न पेशागत लेखाव्यवसायी आफैले उपयुक्त दर तोक्नु पर्दछ ।

१०.४ पेशागत लेखाव्यवसायीले तत्काल वा भविष्यमा सेवा प्रदान गर्दा लाग्ने शुल्क वा अनुमानित शुल्क वा भविष्यमा गहनरुपमा शुल्क बढाउनु पर्ने जस्तो लागेमा त्यस्तो शुल्कको श्रृंखला ग्राहकलाइ रिप्रेजेन्टेशन गर्दाकै समयमा जानकारी दिनु पर्दछ ।

१०.५ पेशागत सेवा प्रदान गर्दा माथि अनुच्छेद १०.२ देखि १०.४ का बुंदाहरूमा उल्लेख भएका कुराहरू उपर विचार गरी लाग्ने शुल्कको पहिले नै अनुमान गरी राखेको दरबाट लेखाव्यवसायीले ग्राहकलाई शुल्क लगाउनु आवश्यक वा वाञ्छनीय हुन सक्छ ।

१०.६ माथि अनुच्छेद १०.२ देखि १०.४ सम्म उल्लेखित तत्वहरू विचार गरी हिसाव गरिएको छ भने उस्तै सेवा प्रदान गर्दा पहिले तोकेको शुल्क भन्दा घटी शुल्क तोक्न पनि असंगत हुदैन ।

टिप्पणी र व्याख्या

पेशागत लेखाव्यवसायीले अर्को लेखा व्यवसायीले उल्लेख गरेको भन्दा कम शुल्कमा काम पाउनु असंगत हुदैन । यद्यपि साविक शुल्क वा अरु लेखाव्यवसायीले उल्लेख गरेको शुल्क भन्दा उल्लेख्य रुपमा घटी हुने गरी शुल्क तोकेमा सेवाको गुणस्तरमा आंच आउन सक्ने अवधारणाको जोखिम प्रति सचेत रहनु पर्दछ । यसै गरी, लेखा व्यवसायीले सेवा शुल्क निर्धारण गर्दा तोकिएको शुल्कको कारणले :

- सेवा संपादन गर्दा गुणस्तर नियन्त्रण कार्यविधि एवं सबै पेशागतमानको पालना गर्न गराउन उचित सतर्कता अपनाइनेछ र सेवाको गुणस्तरमा आंच आउने छैन र
- तोकिएको शुल्कबाट प्रदान गरिने सेवाको सुस्पष्ट कार्यक्षेत्र र भविष्यमा तोकिने शुल्कका आधारका सम्बन्धमा ग्राहकमा भ्रम पैदा हुने छैन । भन्ने कुरामा लेखाव्यवसायी सन्तुष्ट हुनु पर्दछ ।

१०.७ अनुच्छेद ८.८ मा उल्लेख भए अनुसार तोकिएको नतिजा प्राप्त नभएमा शुल्क नलिने किसिमले ग्राहकलाई सेवा प्रदान गर्न वा त्यसरी सेवा प्रदान गर्ने प्रस्ताव गर्न हुदैन अथवा शुल्कलाई सेवाबाट प्राप्तहुने नतिजा वा निष्कर्षमा आश्रित गराउन हुदैन ।

टिप्पणी र व्याख्या

अदालत वा अन्य सार्वजनिक अधिकारीबाट तोकिएकोमा त्यस्तो शुल्कलाई आश्रित शुल्क मानिनु हुदैन । प्रतिशत वा अन्य यस्तै अधारमा तय गरिएको शुल्कलाई आश्रित शुल्क मान्नु पर्दछ ।

१०.८ अघिल्ला अनुच्छेदहरूमा लेखिएको शुल्कले (लेखापरीक्षण शुल्क) सोधभर्ना हुने खर्चहरू भन्दा पृथक शुल्कलाई जनाउंछ । पेशागत शुल्कको अतिरिक्त खास ग्राहकलाई पेशागत सेवा प्रदान गर्दा व्यवसायीले खर्च गरेको आउट अफ पकेट एक्सपेन्स, भ्रमण खर्च जस्ता सेवासंग प्रत्यक्ष रुपमा गांसिएका खर्चहरू सामान्यत: निज ग्राहकबाट लिनुपर्दछ ।

१०.९ शुल्कका सम्बन्धमा असमझदारी पैदा हुन नदिन ग्राहक र पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायी दुवैको हितको दृष्टिकोणले सेवा शुरु हुनु भन्दा अगाडि नै शुल्क गणना गर्ने आधार र विलिङ गर्ने व्यवस्था स्पष्ट उल्लेख गरी लिखत बनाई राख्नु वाञ्छनीय हुन्छ ।

कमीशन

१०.१० पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीले प्राप्त गर्ने वा भुक्तानी गर्ने कमीशनले निजको वस्तुनिष्ठता र स्वतन्त्रतामा आंच आउन सक्छ । पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीले तेश्रोपक्षलाई ग्राहक जुटाइदिए वापत कमिशन दिन वा यस्तै प्रकारले पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीले अरुको उत्पादन वा सेवाको सिफारीश गरी कमीशन स्वीकार गर्नु हुदैन ।

१०.११ कुनै सेवा प्रदान नगरीकन पेशागत व्यवसायीले सेवा शुल्क लिए दिएमा अनुच्छेद १०.१० ले व्याख्या गरे वमोजिमको कमीशन लिए दिएको ठहर्छ ।

१०.१२ लेखाव्यवसायी चालु लेखाव्यवसायको पुरै वा केहि अंश खरीद गर्न सो व्यवसायको पूर्व संचालक वा त्यस्ता संचालकका हकवाला वा सम्पत्ति खरिद बिक्रीकर्तालाई रकम भुक्तानी गर्ने गरी भएको व्यवस्थामा संलग्न हुन सक्दछ । यस्तो कमिशन अनुच्छेद १०.१० वमोजिमको कमीशन मानिने छैन ।

१०.१३ स्वतन्त्रता आवश्यक नभएको अवस्थामा कमीशन लिन दिन छुट दिइएको छ । पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीले ग्राहकलाई यो कुरा खुलाउनु पर्दैन ।

खण्ड ११

पेशागत लेखाव्यवसायसंग असंगत क्रियाकलाप

११.१ पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीले लेखाव्यवसायको गरिमा वा वस्तुनिष्ठता वा स्वतन्त्रता वा इमान्दारितामा आंच आउने वा आंच आउन सक्ने कुनै पेशा व्यवसाय, वा क्रियाकलापमा एकै साथ संलग्न रहनु हुँदैन र यसै कारणले (निजले) पेशागत सेवा प्रदान गर्न असंगत मानिन्छ ।

११.२ एकै साथ दुई वा सो भन्दा बढी प्रकारका पेशागत सेवा प्रदान गर्दैमा इमान्दारितामा वा वस्तुनिष्ठता वा स्वतन्त्रतामा आंच आउदैन ।

११.३ पेशागत लेखाव्यवसायीलाई उचित ढंगले लेखाव्यवसायको मौलिक आचार सिद्धान्त बमोजिम पेशागत लेखा व्यवसाय संचालनमा नकारात्मक असर पार्ने पेशागत व्यवसायसंग असम्बन्धित अन्य व्यवसाय, पेशा वा क्रियाकलापमा एकै समयमा संलग्न रहनुलाई लेखा व्यवसाय संचालनसंग असंगत (परस्पर विरोधी) मानिनु पर्दछ ।

खण्ड १२

ग्राहकको रकम

१२.१ पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीले ग्राहकले गैरकानूनी क्रियाकलापबाट प्राप्त गरेको वा गैरकानुनी कार्यमा प्रयोग हुने रकम हो भन्ने विश्वासिलो आधार भएमा ग्राहकको त्यस्तो रकम आफ्नू जिम्मा लिनु हुदैन ।

१२.२ पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीले अरुले निजका जिम्मा राखेको रकम:

(क) आफ्नो फर्म वा व्यक्तिगत रकमबाट अलग्गै राख्नु पर्ने,

(ख) उद्देश्य अनुरुपको कार्यमा मात्र खर्च गर्ने र

(ग) हिसाब माग्ने अधिकारवालाले माग गरेको जुनसुकै बखत पनि हिसाव दिन तयार हुनु पर्नेछ ।

१२.३ पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीले यस्ता ग्राहकको रकमका लागि एक वा बढी बैंक खाताहरू संचालन गर्नु पर्नेछ । त्यस मध्ये कुनै एकलाई साधारण ग्राहक खाता ढन्नभ्भिलत ब्अअयगलतण मानी त्यसमा धेरै ग्राहकको रकम जम्मा गर्न सकिनेछ ।

१२.४ लेखाव्यवसायीले प्राप्त गरेको रकम तुरुन्तै त्यस ग्राहकको खातामा जम्मा गर्नु पदर्छ वा नगदमा परिवर्तन गर्न सकिने कागजातको रुपमा प्राप्त भएको भए त्यस्तो कागजातलाई अनधिकृत प्रयोगहुनबाट सुरक्षित राख्नु पर्नेछ ।

१२.५ ग्राहकको निर्देशनमा मात्र ग्राहक खाताबाट रकम झिक्न सकिनेछ ।

१२.६ ग्राहकसंग लिनु पर्ने बांकी सेवा शुल्क ग्राहकलाई जानकारी गराइ निजले मञ्जूर गरे पछि ग्राहक खाताबाट झिक्न सकिनेछ ।

१२.७ ग्राहकको खाताबाट गरिने भुक्तानी त्यस ग्राहक खातामा जम्मा रहेको रकम भन्दा बढी हुने छैन ।

१२.८ ग्राहकको रकम धेरै समय सम्म (अनुपयोग भई) रहने संभावना देखिएमा लेखाव्यवसायीले ग्राहकलाई जानकारी गराई सो रकम व्याज आर्जन हुने खातामा समयमै जम्मा गराउनु पर्नेछ ।

१२.९ ग्राहकको रकममा आर्जन भएको व्याज ग्राहककै खातामा जम्मा हुनु पर्नेछ ।

१२.१० लेखाव्यवसायीले प्रत्येक ग्राहकको छुट्टा छुट्टै र सवै ग्राहकको समग्र रुपमा जुनसुकै बखत कारोवारको पुष्टयाई गर्न सकिने गरी प्रष्ट रुपमा लेखा राख्नु पर्नेछ । ग्राहकलाई कम्तिमा वर्षको एक पटक लेखाको विवरण दिनु पर्नेछ ।

खण्ड १३

अन्य पेशागत लेखाव्यवसायीसंगको सम्बन्ध

नयां व्यवसायको स्वीकृति ढब्अभउतष्लन लभध ब्ककष्लकभलतण

१३.१ व्यावसायिक निकायको संचालनमा भएको विस्तारले गर्दा वहालवाला लेखाव्यवसायीले व्यवसाय संचालन नगरेको स्थानमा चांडो चांडै शाखाहरू वा सहायक कम्पनीहरू खुल्न थाल्दछन् । यस्तो अवस्थामा ग्राहकले वा बहालवाला लेखाव्यवसायीले ग्राहकको परामर्शमा त्यस्ता ठाउंमा लेखाव्यवसाय संचालन गरिरहेका द्वितीय लेखाव्यवसायी ढच्भअभषखष्लन ब्अअयगलतबलतण लाई पेशागत लेखाव्यवसायी सेवा प्रदान गर्न अनुरोध गर्न सक्दछ ।

१३.२ विशेष सेवा वा विशेष कार्य सम्पादन गराउनको लागि एउटा लेखाव्यवसायीले अर्को लेखा व्यवसायीकहां सो सेवा वा कार्य प्रेषित ढच्भाभचण गर्न सक्छ । पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीले प्रदान गर्ने सेवाको क्षेत्र विस्तार हुने क्रम जारी रहन्छ र जनसाधारणलाई सेवा पुर्‍याउन गहनतम ज्ञान आवश्यक पर्ने भएकोले प्राय विशेष दक्षताको जरुरत पर्दछ । पेशागत व्यवसायमा संलग्न एकै लेखाव्यवसायीले लेखा सम्बन्धी सवै विषयको अनुभव तथा विशेष दक्षता हासिल गर्न व्यावहारिक हुंदैन । केही

लेखाव्यवसायीहरूले आफ्नो फर्ममा आवश्यक पर्ने विशेष दक्षताको पुरा श्रृंखला विकास गर्न उपयुक्त एवं वाञ्छनीय नहुने निश्चय गर्न सक्दछन् ।

१३.३ पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीले व्यावसायिक सेवा प्रदान गर्दा पेशागत सक्षमताका साथ पुरा गर्न सक्ने देखिएमा मात्र त्यस्तो कार्य गर्न जिम्मा लिनु पर्दछ । तसर्थ ग्राहकको हित तथा समग्र लेखाव्यवसायकै लागि पनि उपयुक्तता अनुसार सक्षम व्यक्तिबाट सरसल्लाह प्राप्त गर्न पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायी प्रोत्साहित हुनु जरुरी छ ।

१३.४ विशेष शीप नभएको कुनै बहालवाला लेखाव्यवसायीले आफ्नो ग्राहक गुम्ने डरले त्यस्तो दक्षता भएको अरु लेखाव्यवसायीसंग सल्लाह लिन अनिच्छुक रहन पनि सक्छ । परिमाणत: ग्राहक त्यस्तो सल्लाहबाट प्राप्त हुने लाभको अधिकारबाट वञ्चित हुन सक्छ ।

१३.५ विशेष शीप चाहिने वा नचाहिने जे भए पनि व्यावसायिक सल्लाहकार चयनमा ग्राहकको ईच्छा सर्वोपरी हुनुपर्छ । लेखाव्यवसायीले ग्राहकलाई सल्लाहकार रोज्न कुनै पनि हातलमा वाधा विरोध खडा गर्ने प्रयास गर्नु हुदैन, बरु आवश्यकतानुसार ग्राहकलाई यस्तो गर्न प्रोत्साहित गर्नु पर्दछ ।

१३.६ देहायका मध्ये कुनै तरीका अपनाई विशिष्ट शीप भएका लेखाव्यवसायीको सेवा लिन सकिन्छ :

(क) ग्राहकले सेवा लिंदा

१. बहालवाला लेखाव्यवसायीसंग छलफल र सरसल्लाह गरेर,

२. बहालवाला लेखाव्यवसायीको विशेष अनुरोध वा सुझाउबाट , र

३. बहालवाला लेखाव्यवसायीको सल्लाह नलिइकन,

(ख) बहालवाला लेखाव्यवसायीद्वारा गोप्यता सम्वन्धी कर्तव्यको उचित पालना गरेर

१३.७ पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीसंग सेवा वा सल्लाहका लागि अनुरोध गरेमा लेखाव्यवसायीले संभावित ग्राहकसंग बहालवाला लेखाव्यवसायी भए नभएको कुरा सोधनी गर्नु पर्दछ । ग्राहकको वहालवाला लेखाव्यवसायी छ र निजले ग्राहकलाई पेशागत सेवा प्रदान गर्दै रहने अवस्थामा अनुच्छेद १३.८ देखि १३.१४ मा उल्लेखित कार्यविधिको पालना गर्नु पर्दछ । नयां नियुक्तिले अर्को लेखाव्यवसायीलाई विस्थापित गर्ने भएमा अनुच्छेद १३.१५ देखि १३.२६ मा उल्लेखित कार्यविधि अनुसरण गर्नु पर्दछ ।

१३.८ ग्राहक वा लेखाव्यवसायीले विशेष अनुरोध गरेमा वाहेक व्दितीय लेखाव्यवसायीले बहालवाला लेखाव्यवसायीबाट प्राप्त कार्यसम्म मात्र सीमित हुनुपर्छ । ग्राहक र बहालवाला लेखाव्यवसायीको वर्तमान सम्बन्धलाई पुष्टी गर्न आवश्यक कदम चाल्नु व्दितीय लेखाव्यवसायीको पनि कर्तव्य हुन्छ साथै बहालवाला लेखाव्यवसायीलाई सबै सान्दर्भिक सूचना उपलब्ध गराउने मौका नदिइकन निजको सेवाको टीका टिप्पणी गर्नु हुदैन ।

१३.९ बहालवाला लेखाव्यवसायीले गर्ने कार्य भन्दा भिन्नै वा बहालवाला लेखाव्यवसायी वा ग्राहकले पहिले दिएको कार्य भन्दा अलग्गै किसिमको कार्य गरिदिन व्दितीय लेखाव्यवसायीलाई अनुरोध गरेमा त्यसलाई सेवा वा सल्लाह उपलब्ध गराउने छुट्टै अनुरोध सम्झनु पर्दछ । यस किसिमको नियुक्ति स्वीकार गर्नु भन्दा अगाडि बहालवाला लेखाव्यवसायीलाई यस कुराको जानकारी दिनु पर्ने ग्राहकको पेशागत दायित्व भएको कुरा ग्राहकलाई सम्झाउनु पर्छ र आफूले पनि तत्काल व्दितीय लेखाव्यवसायीलाई ग्राहकको विचार र ग्राहकको अनुरोध वारेमा सकेसम्म लिखित रुपमा ग्राहकले गरेको अनुरोध र त्यस्तो अनुरोधको प्रकृति उल्लेख गरी कार्य सम्पादन गर्न आवश्यक पर्ने सान्दर्भिक सुचना भए सो समेत उपलब्ध गराईदिन पत्राचार गर्नु पर्दछ ।

१३.१० कहिलेकाही ग्राहकले बहालवाला लेखाव्यवसायीलाई जानकारी नदिन आग्रह गर्ने परिस्थिति पनि आउछ । यस्तो अवस्थामा द्वितीय लेखाव्यवसायीले ग्राहकको तर्क मान्य भए नभएको निश्चित गर्नु पर्छ । कुनै विशेष परिस्थितिको अभावमा बहालवाला लेखाव्यवसायीसंग पत्राचार गर्ने ग्राहकको अनिच्छामात्र संतोषजनक आधार हुदैन ।

१३.११ द्वितीय लेखाव्यवसायीले:

(क) सान्दर्भिक कानूनी वा अन्य आवश्यकतासंग विरोधाभास नहुने हदसम्म ग्राहक वा बहालवाला लेखाव्यवसायीको निर्देशन पालना गर्नु पर्नेछ र

(ख) व्यावहारिक भए सम्म आफुले प्रदान गर्ने पेशागत सेवाको सामान्य प्रकृतिको वारेमा बहालवाला लेखाव्यवसायीलाई जानकारी गराएको सम्बन्धमा सुनिश्चित हुनु पर्दछ ।

१३.१२ सम्बन्धित ग्राहकलाई दुई वा सो भन्दा वढी लेखाव्यवसायीले पेशागत सेवा प्रदान गरिरहेको छन् भने लेखाव्यवसायीले सम्पादन गरिरहेको सेवालाई विचार गरी सान्दर्भिक लेखाव्यवसायीलाई मात्र जानकारी गराउन उपयुक्त हुन सक्तछ ।

१३.१३ बहालवाला लेखाव्यवसायीले द्वितीय लेखाव्यवसायीलाई दिइएको कार्य ढच्भाभचचभम द्यगकष्लभककण संग सम्बन्धित निर्देशनहरू जारी गर्नुका अतिरिक्त सम्पर्कमा पनि रहनु र सहायताका लागि गरेका मनासिब अनुरोधमा सहयोग गर्नु पर्नेछ ।

१३.१४ तोकिएका परिस्थिति वा कारोवारमा लेखा, लेखापरीक्षण, प्रतिवेदन वा अन्य मान वा सिद्धान्तको प्रयोगका सम्बन्धमा वहालवाला लेखाव्यवसायी वाहेक पेशागत लेखा व्यवसायीको राय माग भएमा एकाउन्टेन्टको वस्तुनिष्ठता र निर्णयमा अनुचित दवाव सिर्जना गर्ने रायको संभावना तर्फ पेशागत लेखाव्यवसायी सतर्क रहनु पर्दछ । रायलाई चुनौती दिएको अवस्थामा वा कम्पनीद्धारा द्वितीय लेखाव्यवसायी नियुक्ति

भएको अवस्थामा पूर्ण र उपयुक्त तथ्य विना दिइएको रायले द्वितीय लेखाव्यवसायीलाई अप्ठ्यारोमा पार्न सक्तछ । यस्तै गरेर पेशागत लेखा व्यवसायीले निजलाई सवै सान्दर्भिक सूचनामा पहूंच भएको कुरा सुनिश्चित गरी अनुपयुक्त मार्गदर्शन गर्ने जोखिम न्यून गर्ने प्रयास गर्नुपर्दछ । उपर्युक्त अवस्थामा रायको लागि अनुरोध आएमा बहालवाला लेखाव्यवसायीसंगै सूचना आदान प्रदान गर्नु जरुरी हुन्छ । ग्राहकको अनुमति लिएर बहालवाला लेखाव्यवसायीले द्वितीय लेखाव्यवसायीलाई ग्राहकको बारेमा निजले मागेका सवै सान्दर्भिक सूचना उपलब्ध गराउन जरुरी छ । ग्राहकको अनुमति लिएर द्वितीय लेखाव्यवसायीले पनि वहालवाला लेखाव्यवसायीलाई अन्तिम प्रतिवेदनको एक प्रति उपलब्ध गराउनु पर्दछ । यस्ता सूचना आदान प्रदान गर्न ग्राहक नमानेमा सामान्यत: त्यस्तो काम गर्नु हुंदैन ।

पेशागत व्यवसायमा संलग्न अर्को लेखाव्यवसायीलाई विस्थापित ढक्गउभचकभमभण गर्ने

१३.१५ ग्राहकले आफ्नू पेशागत सल्लाहकार छान्नु र चाहेमा परिवर्तन गर्नु उसको विवाद रहित अधिकार हो । ग्राहकको वैध हितको सुरक्षा गर्नु जती जरुरी छ, त्यति नै अर्को लेखाव्यवसायीको ठाउंमा आफ्नो नियुक्ति गर्नुमा त्यस्तो नियुक्ति स्वीकार गर्न नहुने कुनै पेशागत कारण भए नभएको निश्चित गर्ने अवसर पनि लेखा व्यवसायीको लागि त्यतिकै महत्वपूर्ण हुन्छ । बहालवाला लेखाव्यवसायीसंग प्रत्यक्ष संवाद वा पत्राचार नगरी यो काम प्रभावकारी रुपमा गर्न सकिदैन । स्पष्ट अनुरोधको अभावमा बहालवाला लेखाव्यवसायीले ग्राहकको कारोवारको सूचना स्वेच्छाले दिनु हुदैन ।

१३.१६ सूचनाको आदान प्रदानले पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीलाई लेखाव्यवसायीको परिवर्तनको प्रस्ताव गर्नु पर्ने परिस्थितिले उचित रुपमा नियुक्ति स्वीकार गर्न सकिने नसकिने र काम जिम्मा लिने इच्छा भए नभएको समेत निश्चित गर्न समर्थ गराउंछ । यस अतिरिक्त यस्ता

सूचनाको आदान प्रदानले ग्राहकले पेशागत सल्लाह र सहयोगका लागि भरोसा राखेका पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीहरू बीच कायम रहेको सुमधुर सम्बन्ध कायम राख्न मद्दत गर्दछ ।

१३.१७ द्वितीय लेखाव्यवसायीसंग बहालवाला लेखाव्यवसायीले ग्राहकको कारोवारका विषयमा गर्न सक्ने छलफलको सीमा निम्नलिखित कुरा माथि निर्भर गर्दछ :

(क) त्यस्तो गर्न ग्राहकको अनुमति प्राप्त गरे नगरेको तथा /वा

(ख) त्यस्तो खुलासा गर्न कानूनी वा आचार संहिता अनुसार आवश्यक भएमा ।

१३.१८ प्रस्तावित लेखाव्यवसायीले बहालवाला लेखाव्यवसायीले प्रदान गरेको कुनै पनि सुचनालाई पूर्ण गोप्य राख्नु पर्दछ र साथै त्यसलाई उचित महत्व दिनु पर्दछ ।

१३.१९ बहालवाला लेखाव्यवसायीले प्रदान गरेको सूचना तथा जानकारीले लेखाव्यवसायीको परिवर्तनको वारेमा ग्राहकले उल्लेख गरेको देखावटी कारण तथ्य अनुरुप नभएको जस्ता संकेत गर्न सक्तछ । त्यस्ता सूचनाले बहालवाला लेखाव्यवसायीले ग्राहकसंग महत्वपुर्ण सैद्धान्तिक वा पेशागत मतभिन्नता भएको र ग्राहकले जस्तोसुकै बाधा विरोध खडा गरेको भए पनि पेशागत सिद्धान्तमा अडिग रहेर आफनो कर्तव्य उचित ढंगले पालन गरेको कारणले बहालवाला लेखाव्यवसायीको परिवर्तनको प्रस्ताव गरेको खुलासा पनि गर्न सक्तछ ।

१३.२० पक्षहरू बीच भएको सूचनाको आदान प्रदानले देहायको कार्य गर्दछ ।

(क) लेखाव्यवसायीलाई प्रासंगिक सम्पूर्ण तथ्यको जानकारी नगराइएको अवस्थामा गरेको नियुक्ति स्वीकार गर्नबाट बचाउंछ ।

(ख) परिवर्तन प्रस्ताव गरिएको परिस्थितिको पूर्ण जानकारी नभएका अल्पसंख्यक अंशियारहरूको हितको रक्षा गर्दछ ।

(ग) स्वतन्त्र पेशागत व्यवसायीको रुपमा बहालवाला लेखाव्यवसायीले आफनो कर्तव्य स्वविवेकले निर्वाह गरिरहेकोमा निजको काममा हस्तक्षेपबाट वा हस्तक्षेप गर्ने नियतले लेखाव्यवसायी परिवर्तनको प्रस्ताव ल्याईएको अवस्थामा बहालवाला लेखाव्यवसायीको हितको सुरक्षा गर्दछ ।

१३.२१ हालसम्म अर्को लेखाव्यवसायीले प्रदान गरिरहेको सेवा कार्यको लागि पाएको नियुक्ति आफूले स्वीकार गर्नु भन्दा अगाडि लेखा व्यवसायीले:

(क) संभावित ग्राहकले बहालवाला लेखाव्यवसायीलाई प्रस्तावित परिवर्तनको बारेमा जानकारी दिए नदिएको र बहालवाला लेखाव्यवसायीलाई ग्राहकको कारोवारको स्वतन्त्र रुपले छलफल गर्ने अनुमति सकेसम्म लिखित रुपमा दिए नदिएको कुरा सुनिश्चित गर्नु पर्दछ ।

(ख) संभावित ग्राहकबाट प्राप्त जवाफबाट सन्तुष्ट भएपछि बहालवाला लेखाव्यवसायीसंग पत्राचार गर्ने अनुमतिको लागि अनुरोध गर्नु पर्दछ । यदि यस्तो अनुमति दिन अस्वीकार गरेमा वा उपदफा (क) मा उल्लेख भए जस्तो अनुमति नदिएमा लेखाव्यवसायीले पूर्ण जानकारी भएको अपवादको अवस्थामा वाहेक वा अन्य माध्यमद्धारा हासिल गरिएको जानकारी वा प्राप्त तथ्यबाट संतुष्ट भएकोमा वाहेक त्यस्तो नियुक्ति अस्वीकार गर्नु पर्दछ ।

(ग) अनुमति प्राप्त भएपछि बहालवाला लेखाव्यवसायीलाई लिखित रुपमा देहाय बमोजिमको सूचना प्रदान गर्न अनुरोध गर्नु पर्दछ ।

(अ) नियुक्ति स्वीकार गर्ने वा नगर्ने निर्णय गर्नु भन्दा पहिले जानकारी पाउनु पर्ने कुनै पेशागत कारण भए सो बारेमा जानकारी प्रदान गर्न, र

(आ) निर्णयमा पुग्नको लागि आवश्यक देखिएका सवै विवरणहरू ।

१३.२२ दफा १३.२१ (ग) मा उल्लेखित सुचना प्राप्त हुने वित्तिकै बहालवाला लेखाव्यवसायीले देहायका कार्यहरू गर्नु पर्दछ ।

(क) द्वितीय लेखाव्यवसायीले त्यो नियुक्ति स्वीकार गर्नु कुनै पेशागत आधार भए सो खुलाई सकेसम्म लिखित जवाफ पठाउनु पर्दछ । खूलासा गर्नु पर्ने कुनै आधार वा अन्य कूराहरू भए सो को विस्तृत विवरण प्रस्तावित लेख व्यवसायीला जानकारी दिनु पर्दछ ।

(ख) ग्राहकबाट द्वितीय लेखाव्यवसायीलाई सुचना दिने अनुमति प्राप्त गरी खुलासा गर्नु पर्ने कुनै आधार वा अन्य कुराहरू भए सो को विस्तृत विवरण प्रस्तावित लेखाव्यवसायीलाई जानकारी दिनु पर्दछ । अनुमति प्राप्त नभएको भए बहालवाला लेखाव्यवसायीले सोही कुरा प्रस्तावित लेखाव्यवसायीलाई जानकारी गराउनु पर्दछ ।

(ग) ग्राहकबाट अनुमति पाएपछि प्रस्तावित लेखाव्यवसायीलाई नियुक्ति स्वीकार गर्ने वा नगर्ने भन्ने कुराको निर्णय लिन आवश्यक पर्ने सम्पूर्ण सूचना उपलब्ध गराउनु पर्दछ र त्यो नियुक्तिसंग सम्बन्धित सम्पूर्ण कुराको वारेमा प्रस्तावित लेखाव्यवसायीसंग खुलस्त रुपमा छलफल पनि गर्नु पर्दछ ।

१३.२३ प्रस्तावित लेखाव्यवसायीले बहालवाला लेखाव्यवसायीबाट मनासिव माफिकको समय भित्र जवाफ नपाएमा र प्रस्तावित परिवर्तन असामान्य परिस्थितिको नलागेमा सूचना

आदान प्रदान गर्न कुनै अन्य साधन अपनाउनु पर्दछ । त्यसरी पनि संतोषजनक नतिजा प्राप्त नभएमा प्रस्तावित लेखा व्यवसायीले नियुक्ति स्वीकार गर्न नहुने कुनै पेशागत आधार नभएको र नियुक्ति स्वीकार गर्ने मनसाय समेत रहेको व्यहोरा उल्लेख गरी वहालवाला लेखा व्यवसायीलाई पत्र लेख्नु पर्दछ ।

१३.२४ बहालवाला लेखाव्यवसायीको सेवा शुल्क भुक्तानी गर्न बांकी हुदैमा अन्य लेखाव्यवसायीले नियुक्ति स्वीकार गर्नु नहुने पेशागत आधार हुदैन ।

१३.२५ बहालवाला लेखाव्यवसायीले कानुनले आफूसंग राख्न पाउने अधिकार भएको बाहेक आफुसंग रहेको वा रहन सक्ने ग्राहकको खाता वही तथा कागजातहरू नियुक्ति प्रभावकारी हुने वित्तिकै पेशागत व्यवसायमा संलग्न नयां लेखाव्यवसायीलाई तत्काल हस्तान्तरण गर्नु पर्दछ र तदनुसार नै सो कुरा ग्राहकलाई जानकारी गराउनु पर्दछ ।

१३.२६ केही संस्थाहरूले कानूनी व्यवस्थाको कारणले वा अन्य कारणले गर्दा पेशागत लेखायवसायीको सेवा प्राप्त गर्न प्रतिस्पर्धात्मक ठेक्का (टेण्डर) वा बोल कबोल पेश गर्न आव्हान गर्ने गर्दछन् । विज्ञापन बमोजिम वा औपचारिक अनुरोध विना नै बोलपत्र वा बोल कबोल पेश गर्दा पुरानो लेखा व्यवसायीको ठाउंमा नयां लेखाव्यवसायी नियुक्ति हुने भएमा नियुक्ति स्वीकार गर्नु भन्दा अघि बहालवाला लेखाव्यवसायीसंग प्रस्तावित कार्य स्वीकार गर्न नहुने कुनै पेशागत कारण भए नभएको बुझ्नका लागि सम्पर्क गर्न अवसर प्रदान गर्नु पर्ने शर्त बोलपत्र वा बोल कबोलमा उल्लेख गर्नु पर्दछ । बोलपत्र वा बोल कबोल स्वीकार भएपछि बहालवाला लेखाव्यवसायीसंग सम्पर्क गर्नु पर्दछ ।

खण्ड १४

विज्ञापन र आग्रह

१४.१ देहायको शर्तको अधिनमा रही पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीले सार्वजनिक रुपमा गरेको विज्ञापन स्वीकार्य हुन्छ :

(क) झूठो, भ्रामक वा कपटपूर्ण नहुने गरी सरोकारवाला सार्वजनिक क्षेत्र वा जनसाधारणलाई वास्तविकताको जानकारी गराउने उद्देश्य भएमा ।

(ख) सुरुचिपूर्ण भएमा,

(ग) व्यावसायिक दृष्टिकोणबाट मर्यादित भएमा, र

(घ) पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीको नाम बारम्वार नदोहोरिने गरी वा नामले अनुचित प्रमुखता नपाउने गरी भएमा ।

१४.२ अघिल्लो अनुच्छेदमा उल्लेख भएका विषयलाई सर्वोपरि आवश्यकताका रुपमा मनन गरी प्रचार प्रसार स्वीकार्य हुने परिस्थिति र विषयवस्तुका व्याख्यात्मक उदाहरण देहायमा उल्लेख छन् :

नियुक्ति र पुरस्कार

स्थानीय वा राष्ट्रिय रुपमा महत्व राख्ने गरी भएको लेखा व्यवसायीको नियुक्ति वा निजले गरेको क्रियाकलाप वा पेशागत विशिष्टताका लागि दिइएको पुरस्कारलाई निज सदस्य रहेको संस्थाको नाम समेत उल्लेख गरी प्रचार प्रसार गर्नु लेखा व्यवसाय एवं सार्वजनिक हितमा हुन्छ । यसो भएता पनि यस्तो क्रियाकलापको लेखाव्यवसायीले आफ्नो व्यक्तिगत व्यावसायिक लाभको लागि उपयुक्त नियुक्ति र क्रियाकलापको प्रयोग गर्नु हुँदैन ।

पेशागत व्यवासयामा संलग्न लेखाव्यवसायीद्धारा व्यवसाय र रोजगारीको खोजी

लेखाव्यवसायीले साझेदारीमा वा तलवी कर्मचारीको रुपमा लेखाव्यवसाय सम्वन्धी कार्यको खोजी गर्दा कुनै पनि

माध्यमद्वारा सम्बन्धित पक्षलाई सूचना गर्न सक्नेछ । तर, पेशागत व्यवसाय खरीद गर्न खोजे जस्तै गरी उपठेक्काको लागि प्रचार प्रसार गर्न भने हुँदैन । लेखाव्यवसायीको नाम, ठेगाना र टेलिफोन नम्वर समेत नदिई पेशागत संगठनका प्रकाशनहरूमा मात्र उपठेक्का सम्बन्धी विज्ञापन गर्ने सम्म स्वीकार्य हुन सक्छ । लेखाव्यवसायीले पेशागत व्यवसायको खोजी वा रोजगारीको खोजीमा आफुलाई रोजगारी दिन सक्ने अर्को लेखा व्यवसायीलाई पत्र लेख्न वा प्रत्यक्ष सम्पर्क राख्न सक्छ ।

पेशा वा व्यावसायिक सूचिमा सूचिकृत हुने
ढम्ष्चभअतयचष्भकण

स्पष्टसंग प्रबर्द्धनात्मक विज्ञापनका रुपमा मानिन नसकिने गरी लेखा व्यवसायीले पेशा वा व्यवसायिक सूचिमा सूचिकृत हुन सक्छ । त्यस्तो सूची प्रविष्टीमा लेखाब्यवसायीको नाम, ठेगाना, टेलिफोन र ब्यावसायिक विवरणका अतिरिक्त सूची प्रयोगकर्तालाई लेखाव्यवसायी वा प्रविष्टीसंगै सम्वन्धित संगठनसंग सम्पर्क राख्न आवश्यक जानकारी मात्रमा प्रविष्टी सीमित हुनुपर्दछ ।

तालिम, सेमिनार आदि

लेखाब्यवसायीले आफ्ना कर्मचारीहरूको लागि सञ्चालन गरेका तालिम सेमिनारहरूमा आफ्ना ग्राहकहरू, कर्मचारीहरू वा अन्य लेखा ब्यवसायीहरूलाई सहभागी हुन आमन्त्रण गर्न सक्नेछ । यस्ता तालिम वा सेमिनारहरूमा आफैले सहभागी हुन अनुरोध गरेको अवस्थामा बाहेक अन्य असम्बन्धित ब्यक्तिहरूलाई आमन्त्रण गर्नु हुँदैन । लेखाव्यवसायीको कुनै पनि कुराले अन्य लेखा ब्यवसायीहरूलाई तालीम दिने संघ संस्था वा शैक्षिक संस्थाहरूले आफ्ना सदस्य वा सर्वसाधारणको लागि आयोजना गर्ने कार्यक्रमहरूमा तालिम सेवा प्रदान गर्न नसक्ने अवस्था सिर्जना गर्नु हुँदैन । यद्यपि तालीम सम्वन्धि प्रकाशित पुस्तिका वा कागजातमा लेखाव्यवसायीको नामसंगै अनावश्यक प्रतिष्ठा जोड्न भने हुँदैन ।

पुस्तक, लेख, अन्तरवार्ता, व्याख्यान, रेडियो र टेलिभिजनमा प्रस्तुति

लेखाब्यवसायीले ब्यावसायिक विषयमा पुस्तक वा लेख लेख्दा आफ्नो नाम, ब्यावसायिक योग्यता, आफ्नो फर्मको नाम उल्लेख गर्न पाउनेछ तर आफ्नो फर्मले प्रदान गर्ने सेवाको वारेमा उल्लेख गर्नु हुदैन ।

लेखाब्यवसायीले ब्यवसायसंग सम्वन्धित विषयमा व्याख्यान वा अन्तरवार्ता वा रेडियो वा टेलिभिजन कार्यक्रममा सहभागी हुंदा पनि यस्तै व्यवस्था लागू हुन्छ । जे भए पनि लेखाव्यवसायीले लेख्ने वा भन्ने कुरा निज वा निजको फर्मको प्रवर्द्धन नहुने गरी विचार ब्यक्त गर्ने विषयको बारेमा वस्तुनिष्ठ र पेशागत विचार हुनु पर्दछ ।

आखिर जनसाधारणको सामु जाने विषय वस्तुले यी (यस अनुच्छेदमा उल्लेखित) शर्तहरू पालना गरेको कुरा सुनिश्चित गर्न आफ्नो सर्वोत्तम प्रयासको उपयोग गर्ने कुरामा लेखाव्यवसायीहरू जिम्मेवार रहन्छन् ।

प्राविधिक सूचना भएका पुस्तिका र कागजात

कर्मचारीको र ग्राहकको सहयोगका लागि जारी भएका प्राविधिक सूचना दिने लेखाव्यवसायीको नाम भएका पुस्तिका र कागजातहरू ती ब्यक्ति वा अन्य लेखाव्यवसायीहरूलाई पनि जारी गर्न सकिन्छ । माग गरेको अवस्थामा बाहेक यस्ता पुस्तिका र कागजात अरु ब्यक्तिहरूलाई जारी गर्नु हुदैन ।

कर्मचारी भर्ना

कर्मचारीको पद साच्चिनै खाली भएमा पदपुर्तिको अन्य साधारण विज्ञापन सरह कुनै पनि माध्यम व्दारा प्रचार प्रसार गर्न सकिनेछ । यस्ता विज्ञापनमा कर्मचारीले गर्नु पर्ने कार्यको विवरण दिंदा लेखाव्यवसायीद्वारा ग्राहकलाई प्रदान गरिने एक वा केहि सेवाका वारेमा जानकारी दिन सकिनेछ तर व्यवसाय प्रवर्द्धन गर्ने कुनै कुरा समावेश हुनुहुँदैन ।

व्यवसाय वा फर्मको आकार, फर्मले पाएका सम्बन्धन वा अन्य कुनै व्यहोरा उल्लेख गरी त्यसैको फलस्वरुप अन्य लेखाव्यवसायी फर्मको तुलनामा फर्मले पुऱ्याउने सेवा उत्कृष्ट भएको कुनै संकेत गर्ने हुनु हुदैन ।

विद्यालय तथा अन्य शैक्षिक संस्थाका विद्यार्थीहरू र अध्ययन पुरा गरी पेशामा बृत्ति विकासका अवसर खोज्नेहरूलाई खास रुपमा लक्षित गरिएका प्रकाशनहरूमा जनसाधारणलाई पुऱ्याउने सेवा व्यापारिक ढांचामा वर्णन गर्न सकिनेछ । कुनै सम्भावित ग्राहकले व्यावसायिक सल्लाहकार छनौटको माध्यमका रुपमा प्रयोग गर्ने संभावना नहुने गरी कर्मचारी आवश्यकताको विज्ञापनलाई कुनै पत्रिकाको आवश्यकताको विज्ञापन छाप्ने स्थान वाहेक अन्य प्रमुख स्थानमा छपाएको भए पनि स्वीकार्य हुनेछ ।

ग्राहकको पक्षमा प्रचार प्रसार

पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायीले ग्राहकको लागि मुख्य रुपमा कर्मचारी आवश्यकताको विज्ञापन गर्न सक्नेछ । यद्यपि ग्राहकको उद्धेश्य हासिल हुने कुरामानै प्रचार प्रसारमा महत्व दिइएको कुरा लेखाव्यवसायीले सुनिश्चित गर्नुपर्दछ ।

ब्रोस्योर र फर्म डाईरेक्टरी

पेशागत लेखाव्यवसायीले आफ्नो ग्राहक अथवा कसैको स्वेच्छीक अनुरोधमा कुनै गैरग्राहकलाई देहायका जानकारीहरू प्रदान गर्न सक्नेछ :

(क) प्रदान गरिने सेवाको तथ्यगत र वस्तुनिष्ठ विवरण र

(ख) साझेदारहरूको नाम, कार्यालय ठेगाना र सहयोगी फर्म र प्रतिनिधिहरूको नाम ठेगाना उल्लेख भएको सूची ।

मसलन्द र नामपाटी

पेशागत व्यवसायमा संलग्न लेखाव्यवसायी तथा निजको साझेदार, मुख्य अधिकृत तथा सो व्यवसायसंग सम्वन्धित अन्य व्यक्तिहरू द्वारा प्रयोग गरिने मसलन्द कागजपत्रहरूमा समावेश हुने वा छपाई गरिने व्यावसायिक वृतान्त, प्रतिनिधित्व गर्ने शहर वा देशको नाम, प्रतिक चिन्ह आदि स्वीकार्य व्यावसायिकमान तथा प्रचलित नियम कानून बमोजिम वा नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्टस संस्थाव्दारा निर्धारित शर्तसंग मेल खाने हुनु पर्दछ । पेशागत सेवा प्रदानको क्रममा कुनै विशिष्ट प्रकृतिको सेवा पनि प्रदान गर्ने गरेको जनाउने पद वा योग्यताको प्रयोगको छुट दिइनु हुदैन । लेखाव्यवसायीको वा फर्मको नामपाटी बनाउदा पनि यी व्यवस्थाहरू उपयुक्त भए सम्म लागू हुनेछन् ।

पत्रपत्रिका मार्फत् प्रचार प्रसार

लेखाव्यवसायीले नयां व्यवसायको थालनी वा लेखाव्यवसाय फर्मको साझेदारी संरचनामा भएको परिवर्तन वा व्यावसायिक ठेगानामा भएको परिवर्तनको सार्वजनिक सूचना उपयुक्त पत्रपत्रिकामा प्रकाशित गर्न सक्नेछ ।

यस्तो सार्वजनिक सूचना तथ्यगत विवरण सम्ममा सीमित हुनु पर्दछ, साथै यस्तो सूचना प्रकाशन गर्ने पत्रपत्रिकाको वितरण हुने क्षेत्रको उपयुक्तता र सूचना प्रकाशन गर्ने संख्यामा पनि विचार पुऱ्याउनु पर्दछ ।

ग्राहकले जारी गरेको कागजातमा लेखाव्यवसायीको नाम समावेश

ग्राहकले आफनो चालू वा कुनै नयां प्रस्तावित व्यावसायिक उपक्रमसंग सम्बद्ध रहेको नाताले लेखाव्यवसायीलाई निजद्धारा प्रतिवेदन प्रकाशित गर्न प्रस्ताव गरेको खण्डमा लेखाव्यवसायीले प्रतिवेदन प्रकाशनको प्रसंगले सर्वसाधारणमा प्रतिवेदनको आशय र प्रकृतिको सम्बन्धमा भ्रम नफैलने कुरा सुनिश्चित गर्न कदम चाल्नु पर्दछ । यस्तो परिस्थितिमा प्रतिवेदन प्रकाशित गर्नु अघि ग्राहकले पूर्व स्वीकृति लिनु पर्ने व्यहोरा निजलाई लेखाव्यवसायीले

जानकारी गराउनु पर्दछ । स्वतन्त्र पेशागत हैसियतमा व्यवसाय संचालन गरिरहेको ग्राहकले लेखाव्यवसायीको नाम समावेश गरी प्रकाशित गर्न लागेको अन्य कागजातहरूको सम्वन्धमा पनि यस्तै दृष्टिकोण राख्नू पर्दछ । यस व्यवस्थाले ग्राहकको बार्षिक प्रतिवेदनमा लेखाव्यवसायीको नाम समावेश गर्न वाधा पुऱ्याउने छैन ।

लेखाव्यवसायी व्यक्तिगत हैसियतमा कुनै संस्थामा आवद्ध भएको वा पद धारण गरेको छ भने त्यस्तो अवस्थामा सो संस्थाले कार्यालयको मसलन्द तथा अन्य कागजातहरूमा निज लेखाव्यवसायीको नाम र पेशागत पद समावेश गर्न सक्नेछ । यस्तो सूचनाले स्वतन्त्र पेशागत हैसियतमा संगठनसंग सम्बद्ध रहेको व्यहोरा जनसाधारणले विश्वास गर्ने अवस्था नआउने कुरा लेखा व्यवसायीले सुनिश्चित गर्नुपर्दछ ।

भाग ३
सेवारत लेखाव्यवसायीहरूले पालना गर्नु पर्ने

देहायका खण्डहरूमा विशेष गरी निजी क्षेत्र, सार्वजनिक क्षेत्र वा शैक्षिक वा गैरसरकारीसंस्थाहरूमा सेवारत लेखाव्यवसायीहरूका लागि सान्दर्भिक हुने मार्गदर्शन उल्लेख छन् । पेशागत व्यवासायमा संलग्न लेखाव्यवसायीहरूले पनि विशेष परिस्थितिमा यस भागमा व्यवस्था गरिएका सिद्धान्त पालना गर्नु पर्ने हुन सक्छ । कुनै लेखाव्यवसायीलाई कुनै विशेष मार्गदर्शन कार्यान्वयनमा संशय भएमा नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्थाको सहयोग लिनु पर्दछ ।

खण्ड १५

निष्ठाको विवाद

१५.१ सेवारत लेखाव्यवसायी आफ्ना रोजगारदाता र पेशाप्रति निष्ठावान हुनु पर्दछ र यी दुईमा कहिलेकांही विवाद पनि उत्पन्न हुन सक्दछ । संगठनको नैतिक र वैध उद्देश्य पूर्ति गर्न एवं ती उद्देश्य पूर्ति गर्न बनेका नियम तथा कार्यविधिहरू पालना गर्नु कर्मचारीको सामान्य प्राथमिकता हुनु पर्दछ । तापनि, कर्मचारीले देहायका काम कारवाहि गर्नु वैध हुदैन ।

(क) ऐन कानून उल्लघंन गर्नु,

(ख) आफ्नू पेशासंग सम्वन्धित नियम र मान उल्लघंन गर्नु

(ग) रोजगारदाताका लागि कार्य गर्ने लेखापरीक्षकलाई झुठो विवरण दिनु वा झुठ बोल्नु वा भ्रम पैदा गर्नु (तथ्य जानकारी भएर पनि मौन बसी समेत) वा,

(घ) सारभूत रुपमा गलत तथ्य उल्लेख भएको विवरणमा आफ्नो नाम उल्लेख गर्नु वा आफू सम्बद्ध रहनु,

१५.२ लेखापालन गर्ने सम्बन्धमा वा आचार सम्बन्धी विषयमा निर्णय गर्दा मत भिन्नता भएमा साधारणतया कर्मचारीको संगठन भित्रै सर्वप्रथम तालुक हाकिमसंग, हाकिमसंग पनि

सुल्झन नसकेमा व्यवस्थापनका उच्चाधिकारी वा गैरकार्यकारी सञ्चालक समक्ष पेश गरी निरुपण गर्नु पर्दछ ।

१५.३ सेवारत लेखाव्यवसायीले आफ्ना रोजगारदाता र आफ्नो व्यावसायिक आचरणको बीचमा उठेका विवाद सम्भव भएसम्मका उपाय अपनाउंदा पनि समाधान गर्न नसकेमा राजीनामा गर्नु वाहेक अन्य विकल्प हुंदैन । कर्मचारीले राजीनामा दिनु पर्नाको कारण उल्लेख गरी रोजगारदाताको जानकारीमा ल्याउनु पर्दछ । तर सामान्यत: अरुलाई जानकारी नदिई गोपनियताको कर्तव्य निर्वाह गर्नु पर्दछ । (कानूनी वा पेशागत रुपमा त्यसो गर्नुपर्ने भएमा बाहेक)

१५.४ यस विषयमा थप निर्देशनको लागि “खण्ड २ आचार सम्बन्धी विवादको निरुपण” हेर्नुहोला ।

खण्ड १६

व्यावसायिक सहकर्मीलाई सहयोग

१६.१ विशेष गरी आफूले नेतृत्वको भूमिका लिएका अन्य लेखाव्यवसायीलाई स्वतन्त्र रुपमा विकास गर्न र लेखासम्बन्धी विषयमा आफैं निर्णयमा पुग्न सक्ने बनाउन उचित व्यवस्था गर्नु पर्दछ र कुनै मत भिन्नता भएमा व्यावसायिक ढंगबाट निक्र्यौल गर्नु पर्दछ ।

खण्ड १७

व्यावसायिक सक्षमता

१७.१ निजीक्षेत्र, सार्वजनिक क्षेत्र वा शैक्षिक वा गैरसरकारी संस्थाहरूमा कर्मचारीको रुपमा सेवारत लेखा व्यवसायीहरूलाई निजहरूसंग यथेष्ट तालीम वा अनुभव नभएका क्षेत्रहरूमा समेत गहनतम कार्यको जिम्मेवारी तोकिन सक्दछ । यस्तो जिम्मेवारी लिंदा लेखा व्यवसायीले आफूसंग भएको विशेषज्ञता वा अनुभवको स्तरका सम्बन्धमा रोजगारदातालाई भ्रममा पार्नु हुदैन एवं उपयुक्तता अनुसार विशेषज्ञको सल्लाह र सहयोग लिइनु पर्दछ ।

खण्ड १८

सूचनाको प्रस्तुतिकरण

१८.१ लेखाव्यवसायीले वित्तीय सूचनाहरू पूर्णरुपमा इमान्दारीपूर्वक र पेशागत हिसावले एवं सन्दर्भ अनुसार नै बुझिने गरी प्रस्तुत गर्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

१८.२ वित्तीय एवं गैरवित्तीय सूचना व्यावसायिक कारोवार, सम्पत्ति वा दायित्वको सत्य तथ्यको स्पष्ट विवरण दिने र प्रविष्टीहरू समयमै उचित तरीकाले अभिलेखन र वर्गीकरण गर्ने गरी राखिएको हुनु पर्दछ र पेशागत लेखाव्यवसायीले यी सबै कुराको यथार्थता सुनिश्चित गर्न आफ्नू अधिकार भित्र पर्ने सबै काम कारवाही गर्नु पर्दछ ।